

**ΕΛΛΗΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ,
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ**

ΔΙΑ ΤΟΝ

ΣΤΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΉΡΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΗΣ,

ἐκδιδόμενον

ΥΠΟ

ΒΛΑΣΙΟΥ Ι. ΒΑΛΤΙΝΟΥ,
ταγματάρχου τῶν Γεν. Ἐπιτελῶν.

«Δυστυχῆς ὁ λαὸς ὁ μὴ θουσιάζων τὸ πᾶν
διὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ». ΔΕΚΕΡ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Α. ἸΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 15.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΡΜΟΥ.
(κατὰ τὴν ὁδὸν Μουσῶν, ἀριθ. 2.)

1 8 7 0.

ΕΛΛΗΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ,

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ.

Ὅλιγα τινὰ περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι στρατιωτικῆς φιλολογίας.

Παρὰ πάντων τῶν περωτισμένων ἐθνῶν ἡ θεωρητικὴ ἐκπαίδευσις τοῦ στρατοῦ ἐθεωρήθη οὐχὶ μόνον ἀναγκαία πρὸς ἀπόκτησιν ἀνδρῶν καλῶν καὶ ἀξίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς κανονισμόν τῶν ἀπὸ τῆς πείρας ἐξαγομένων πορισμάτων εἰς τε τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, τὰς ἐν τῷ πολέμῳ χρησίμους, ὡς καὶ εἰς τὰς πράξεις, αἵτινες καλοῦνται κυρίως στρατιωτικάι. Καὶ βεβαίως ἡ μὲν πείρα ἢ καὶ ἡ ἀπλῆ συγχυρία παράγουσι τὰς νέας ἐφευρέσεις περὶ τε τὸν ὄπλισμόν καὶ τὰ λοιπὰ μηχανήματα, τὰ δὲ γράμματα, δι' ὧν ἀναγινώσκονται καὶ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστήμαι, αἱ πρὸς ἐκεῖνα τὰ μηχανήματα ἔχουσαι σχέσιν, χορηγοῦσι τὰ μέσα πρὸς μελέτην καὶ τελειοποίησιν καὶ πρὸς γνῶσιν ὅλων τῶν πλεονεκτημάτων καὶ μειονεκτημάτων αὐτῶν· δυνάμεθα δὲ θετικῶς νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ πείρα καὶ ἡ συγχυρία παράγουσι τὸν σπινθῆρα, τὰ δὲ γράμματα προσφέρουσι τὸ κηρίον, ὅπως δι' αὐτῶν ἀναπτύσσεται μᾶς ὁδηγῆ, ὅπου ἔχομεν χρεῖαν.

Ἐπίσης διὰ τῶν γραμμάτων, καὶ μόνον δι' αὐτῶν, δυνάμεθα νὰ κρατήσωμεν τὸ νῆμα ὅλων τῶν ἀπ' αἰῶνων γνωσῶν στρατιωτικῶν πράξεων, καὶ ἐμβριθῶς μελετῶντες καὶ ἀνυλόντες αὐτάς, νὰ συναγάγωμεν τὰ ἀναγκαῖα πορίσματα πρὸς κανονισμόν τῶν ἐν τῷ μέλλοντι ἔργων ἡμῶν δι' αὐτῶν μόνων

δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν εἰς τί δύναται νὰ ἀποδοθῆ ἡ ἐπιτυχία τοῦ δεῖνα στρατηγοῦ ἐν ὠρισμένῃ τινὶ περιστάσει καὶ ἐποχῇ καὶ ἡ ἀποτυχία ἐτέρου.

Ἄλλ' ἐὰν τὰ γράμματα ἦναι τοσοῦτον ἀναγκαῖα, ὥστε καὶ αἱ κυβερνήσεις καὶ τὰ ἔθνη ἀφιεροῦσι ποσὸν οὐχὶ εὐκαταφρόνητον πρὸς τὴν διανοητικὴν τῶν στρατῶν αὐτῶν μόρφωσιν, διὰ τί ἐν Ἑλλάδι κινδυνεύομεν νὰ καταστήσωμεν στρατὸς τῆς Ἀνατολῆς καὶ τοῦ Ἀλῆ—Πασσᾶ; Διατί ἐν Ἑλλάδι τὰ γράμματα περιφρονοῦνται, ἢ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς δριμείας αὐτῆς φράσεως κάλλιον ἅς εἶπω, διατί ἐν Ἑλλάδι τὰ γράμματα κοιμῶνται;

Κατ' ἐμὲ δύο εἶναι αἱ αἰτίαι· πιθανὸν νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἄλλαι, ἀλλ' ὅμως βεβαίως αἱ δύο αὗται αἰτίαι, περὶ ὧν κατωτέρω ὁ λόγος, εἰσὶν αἱ κυριώτεραι.

Τὸ ἐλληνικὸν κράτος εἶναι σμικρόν. Οὐδὲν ἄχρις ὄρας ἐν βιομηχανίᾳ παρήγαγε· τὰ πάντα ἀπὸ τῆς Δύσεως ἀναμένει· ἐκείθεν καὶ αὐτὰ τὰ ξύλα πρὸς κατασκευὴν μᾶς ἔρχονται καὶ αὐτὸς ὁ σίδερος καὶ αὐτὸς ὁ μόλυβδος, πρὸ τίνος δὲ χρόνου καὶ αὐτὴ ἡ πυρῖτις ἤρχετο. Χρήματα οὐδέποτε διετέθησαν πρὸς μόρφωσιν τῆς στρατιωτικῆς ἐργασίας, ἂν οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον, τοῦλάχιστον δι' ἔλλειψιν. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, εἰς τὰς ξένας ἐφημερίδας μανθάνομεν τὰς προσόδους καὶ τὰς τροποποιήσεις τῶν στρατιωτικῶν μηχανημάτων. Ἐντεῦθεν ἡ ἀπελπισία καὶ ὁ μαρασμὸς τῶν ἀξιωματικῶν, οἵτινες ἀρκούντως κατὰ θεωρίαν εἰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας μορφωθέντες, σταυροῦσι τὰς χεῖρας, κλείουσι τὰ συγγράμματα καὶ ὡς καταδικασμένοι κἀθηναι ἀμεριμνομέριμοι, διότι πᾶσα μέριμνα καὶ φροντίς εἶναι εἰς αὐτοὺς ὅλως περιττή.

Ἡ Ἑλλάς εἶναι κράτος σμικρόν· πολλῶν πολλᾶκις βεβαίως ἡ φαντασία ὑπερπηδήσασα τὰ στενὰ ὄρια εἰς τὸ ἄδικος

διπλωματία μᾶς ἔκλεισε, ἐφρατάσθη στρατοὺς καὶ στρατόπεδα, μάχας καὶ πολέμους. Πολλοὶ ἐμελέτησαν τὰς ἀφορμὰς καὶ τὰ αἰτία τῆς στρατιωτικῆς προαγωγῆς ἄλλων κρατῶν· ἐκολακεύθησαν ὅτι, ἂν ἡ τύχη τοὺς ἐγέννα οὐχὶ δευτέρους, ἀλλὰ τελευταίους ἐν Ἰώμῃ, ἠδύναντο καὶ αὐτοὶ νὰ ἐργασθῶσι, καὶ αὐτοὶ ν' ἀναδειχθῶσι, ἂν οὐχὶ ὡς ἄλλοι Καίσαρες ἢ Ναπολέοντες, τοῦλάχιστον ὡς τόσοι ἄλλοι ΝΑΝΟΙ τῆς ἐποχῆς μας ἀπομιμηταὶ αὐτῶν. Ἄλλ' ἐνῶ ἡ φαντασία αὐτῶν τοιαῦτα ἐπαρουσίαζεν εἰς αὐτοὺς, ἡ πραγματικότης παρέστη ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ δι' αὐτῆς καλῶς φωτιζομένων τῶν περὶ αὐτοὺς, εἶδον τὴν σμικρότητα τῆς χώρας αὐτῶν, εἶδον τὴν γυμνότητά της· εἶδον τὴν ἔλλειψιν τῶν στρατῶν καὶ τῶν στρατοπέδων, ἐσταύρωσαν καὶ πάλιν τὰς χεῖρας καὶ εἶπον καθ' ἑαυτοὺς εἰς μάτην ἡ παιδεία, εἰς μάτην ἡ μόρφωσις, εἰς μάτην τὰ γράμματα· μαραινόμενοι δὲ καὶ ἀπηλπισμένοι περιορίζονται εἰς τὴν διανομὴν τοῦ συσσιτίου τῶν εἰς τοὺς στρατῶνας εὐαρίθμων στρατιωτῶν ἡμῶν.

Ἡ σμικρότης λοιπὸν τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους καὶ ἡ ἀπελπισία, ἡ τούτου συνέπεια, εἶναι μίξ τῶν κυριωτέρων ἀφορμῶν, αἵτινες ἔκλεισαν τὰ βιβλία καὶ ἐξορίζουσι τὰ γράμματα ἀπὸ τὸν ἐλληνικὸν στρατόν. Οὐδὲ κἂν πρὸς στιγμὴν δύναται τις νὰ ἀτενίσῃ εἰς τὰς πράξεις τῶν πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν τοσαῦτα θαύματα διαπραξαμένων. Καί τοι ἡ Ἑλλάς σμικρὰ καὶ πτωχὴ καὶ τότε ἦτο, καὶ τοιοῖοι Ἕλληνες ἐλάχιστοι ἦσαν, πρὸς πολλοὺς οὗτοι ἐμάχοντο καὶ προήγαγον τοὺς ἀρχηγούς καὶ τοὺς στρατηγοὺς, οὓς βεβαίως καὶ ζηλεύομεν καὶ ἐπιθυμοῦμεν κατὰ σμικρὸν τοῦλάχιστον νὰ φθάσωμεν. Ἄλλ' ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο μία καὶ μόνη, αἱ δὲ τοιαῦται ἐποχοὶ δὲν ἐπαναλαμβάνονται συνεχῶς, ὡς οὐδὲ οἱ μεγάλοι ἄνδρες ἀναφαίνονται πλείονες

εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν αἰῶνα. Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο ἐποχὴ πατριωτισμοῦ καὶ αὐταπαρνήσεως, ἱπποτικῆς ἱστορίας, ἡ δὲ παρούσα ἐποχὴ εἶναι ἐποχὴ ὕλισμου καὶ μικροβραδουργίας. Ἐπὶ σμικρὸν ἐπιστεύθη ὅτι δυνατόν νὰ πολεμήσωμεν μὲ τοὺς Τούρκους, καὶ οἱ πάντες ἐσκέφθησαν περὶ τῶν κτημάτων καὶ οἰκιῶν αὐτῶν καὶ τῶν μεταξωτῶν ἐνδυμάτων τῶν γυναικῶν αὐτῶν· μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν χωρίων ἠκούσθη ὁ θρῆνος μὴ τυχόν οἱ Τούρκοι κατακαύσωσι τὰς καλύβας!!! ναὶ τὰς καλύβας!

Ἄλλὰ καὶ οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἐν Ἑλλάδι, καὶ τῆς ἀπελπισίας πλεοναζούσης, πολλοὶ παραμυθίαν εὐρίσκοντες εἰς τὴν ἀνάγκωσιν, τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην τῶν στρατιωτικῶν συγγραμμάτων, καθόσον ἡ σπουδὴ καὶ ἡ μελέτη ἀραιροῦται τὸν ἄνθρωπον τὸν μεταβιβάζουσι προσκαίρως εἰς ἄλλας ἐποχάς, καταγίνονται οἵκαδε ἂν οὐχὶ πρὸς ἄλλον σκοπὸν, τοῦλάχιστον πρὸς παρηγορίαν. Οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι, καὶ ἂν τὸ ἀρνηθῶσι, μοὶ εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ μὴ τοὺς πιστεύω, βεβαίως ἐπιθυμοῦν τὴν διακρίνωσιν τῶν ἰδεῶν αὐτῶν, τῆς μελέτης καὶ τῆς σπουδῆς. Ἄλλὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς σπουδῆς αὐτῶν τὰ προϊόντα δὲν δύνανται νὰ τὰ μεταβιβάσωσιν ἢ διὰ τοῦ τύπου, καὶ ὁ τύπος θέλει χρήματα, τὰ δὲ χρήματα λείπouσι. Τὰ πρὸς ἐκτύπωσιν τῶν ἔργων αὐτῶν μέσα εἰς μόνας συνδρομὰς δύνανται νὰ ἀνεύρωσι χωρὶς ἐλπίδος κέρδους ἐλαχίστου· ἀλλ' αἱ συνδρομαὶ ἐξ ἀνάγκης περιορίζονται ἐντὸς τοῦ στενοῦ στρατιωτικοῦ κύκλου, ὅστις, καθὼς προανεφέραμεν, ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ ζῶν, δὲν θεωρεῖ καλὸν νὰ συνδράμῃ ὡς πάντῃ περιττὰς τὰς διακρινώσεις ταύτας.

Ἴδού λοιπὸν αἱ δύο μεγάλαι καὶ πρωτεύουσαι ἀφορμαί, αἵτινες οὐχὶ μόνον περιώρισαν τὴν ἐν Ἑλλάδι στρατιωτικὴν φιλολογίαν, ἀλλὰ καὶ σχεδὸν τὴν κατέστρεψαν.

Καὶ ὅμως ἐν τῷ μαρασμῷ καὶ τῇ ἀπελπισίᾳ ζῶντες οἱ ἐν Ἑλλάδι στρατιωτικοὶ φρονῶ ὅτι ὀφείλομεν κάπως νὰ σκεφθῶμεν ὅτι δυνατόν ἡμέρα μὴ περιμενομένη νὰ ἀνατείλῃ καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς καὶ διὰ τόσα ἄλλα ἔθνη ἀνέτειλε. Ἐπὶ τῇ ἐνδεχομένη τοιαύτῃ περιστάσει θέλει εἶσθαι λίαν λυπηρὸν, εἰάν ὁ κύκλος τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν εὐρεθῇ εἰς καταστάσιν λίαν ὀπισθοδρομικὴν.

Ἴδού ὁ λόγος, δι' ὃν δὲν ἐδίττασα ν' ἀναλάβω ἐκ νέου τὴν ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ στρατιωτικοῦ συγγράμματος, εἰς ὃ εὐελπίζομαι καὶ πιστεύω ὅτι ὀλίγον κατ' ὀλίγον θέλει ἀνοιχθῆ ἢ ἄμιλλα τῶν συναδέλφων μου.

Ἐν τούτοις μεταβαίνων εἰς τὸ κυρίως φιλολογικόν, αἰσθάνομαι οὐχὶ ὀλίγον τὰς δυσκολίας. Ἐν Ἑλλάδι ἡ ἐπίκρισις παντὸς ἔργου εἶναι λίαν εὐκόλος, καθὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀπραξίας· ἐν δὲ τῇ βαρείᾳ αὐτῆς ἀπαιτήσῃ βεβαίως θέλει εἶπει, τί θέλομεν ἰδεῖ ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ συγγράμματι; Τί νέον θέλει μᾶς παρουσιάσει, ὅπως ἀποδείξῃ τὴν χρησιμότητα αὐτοῦ;

Πραγματικῶς ἡ ἐπίκρισις, ὅσον καὶ εἰάν ὑποτεθῇ εἰς ἄλλα ἄδικος, εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει μέγα καὶ καταφανὲς τὸ δίκαιον. Τί δύναμαι νὰ καταχωρίσω ἐν αὐτῷ, ἢ ὅ,τι εὐρίσκειται εἰς ἄλλα περιοδικὰ συγγράμματα χρήσιμα εἰς τοὺς ξένους στρατοὺς; Ἄλλὰ μὴ δὲν δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν καὶ ἰδέας καὶ κρίσεις ἐπὶ τῶν ἐλληνικῶν, εἰάν συναδέλφοί τινες μεταδώσωσι καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τὰς ἐπὶ τούτων ἰδέας αὐτῶν καταχωρίζοντες αὐτάς ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ συγγράμματι; Εὐελπίζομαι νὰ πιστεύσω ὅτι θέλει κατορθωθῆ καὶ τοῦτο μὲ τὸν καιρὸν.

Ἄλλὰ καθόσον ἀφορᾷ τὰ ἄρθρα ἢ πραγματείας τὰς ἐκ ξένων Περιοδικῶν μεταφρασθησόμενας, εἴτε ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν, εἴτε ὑπὸ ἄλλων συναδέλφων, μία οὐχὶ σμικρὰ δυσκολία πα-

ρουσιάζεται διαρκής. Ἡ δυσκολία αὕτη πολλάκις εἰς τὰς μελέτας μου με ἐσκανδάλισεν. Εἶναι δὲ ἡ ἐκ ξένων ἔργων μεταφορὰ τῶν κυρίων ὀνομάτων ἀνδρῶν, πόλεων, ὄρεων, ποταμῶν καὶ τῶν τοιούτων.

Ῥίπτων τις βλέμμα ἐπὶ τῶν ἄχρις ὧρας γραφέντων, παρρηθεὶς ὅτι οἱ μεταφρασταὶ εὐρέθησαν αἰεποτε εἰς τὴν αὐτὴν δυσκολίαν, εἰς ἣν εὐρισκόμεθα καὶ ἡμεῖς· μὴ δυνάμενοι δὲ καὶ οὔτοι νὰ εὕρωσι κανονιστικόν τι μέσον, κατέφυγον ἕκαστος αὐτῶν εἰς τὸ πρόχειρον, καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν τὰ αὐτὰ ὀνόματα ἄλλως παρὰ τοῦ ἐνὸς καὶ ἄλλως παρὰ τοῦ ἑτέρου μεταφραζόμενα.

Ἡ πρώτη ἰδέα ἣτις ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἐκάστου, εἶναι εἰ δυνατόν τὸ μεταφέρειν τὸ κύριον ὄνομα ὡς ἔχει εἰς τὰ ξένα συγγράμματα. Πραγματικῶς τοιοῦτον ὑπάρχει τὸ σύστημα εἰς τὰς ἀπὸ ξένης εἰς ξένην γλῶσσαν μεταφράσεις τῶν συγγραμμάτων ἐν Εὐρώπῃ· ἀλλ' εἰς τοῦτο συντελεῖ κατὰ μέγα μέρος τὸ ἀλφάβητον αὐτῶν, ὅπερ εἶναι τὸ αὐτὸ εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς γλώσσας, ἐξαιρουμένης ἐν μέρει τῆς Ῥωσικῆς, ἥς τὴν προφορὰν εὐκόλως ἀντικαθιστῶσι διὰ τῆς συμπλοκῆς συμφώνων καὶ φωνηέντων. Ἀλλ' ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν ἐπιτρέπει τοῦτο. Τὰ εἰκοσιτέσσαρα γράμματα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφάβητου δὲν δύνανται νὰ μεταφέρωσι τὰ ξένα κύρια ὀνόματα ὡς ἔχουσιν ἐν τῇ πατρῴᾳ γλώσσῃ.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει βεβαίως ἡμεῖς δὲν εἴμεθα οἱ ἀρμόδιοι οὔτε δυνάμεθα νὰ ἐπιβάλωμεν τὴν παρεισαγωγὴν γραμμάτων καὶ φωνῶν ξένων εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἀλφάβητον, οὐδὲ φρονοῦμεν τοῦτο ἀναγκαῖον ἀπολύτως.

Ἡ δευτέρα ἰδέα ἣτις ἔρχεται κατόπιν τῆς ἄνω ἐκτεθείσης εἶναι ἡ μεταφορὰ τῶν κυρίων ὀνομάτων, φυλασσομένης τῆς προφορᾶς ἣν ἔχουσιν ἐν τῇ πατρῴᾳ γλώσσῃ. Ἀλλὰ καὶ τὸ

σύστημα τοῦτο, μετέχον τῶν δυσκολιῶν τοῦ πρώτου συστήματος, διότι στερούμεθα φωνηέντων καὶ συμφώνων ἀντιστοιχούντων, εἰς οὐδὲν συντελεῖ διαστρέφον ἄλλως τὰ κύρια ὀνόματα ἐλεεινῶς.

Βεβαίως οὐδὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν ὀνομάτων, ἅτινα ἄλλως μὲν εἰς τὰς ξένας γλώσσας ὑπάρχουσι γεγραμμένα, ἄλλως δὲ διαφόρως φαίνονται ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ἢ ὅτι, εἰς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ἐπεκράτησεν ἡ ἀρχικὴ καὶ παλαιὰ ὀνομασία, ὡς *la Suisse, le Suisse* ἢ Ἑλβετία, ὁ Ἑλβετός· *Lyon* Λούγδουον, ἢ ὅτι καθιερώθη τυχαία τις μεταφορὰ. Ὑπάρχουσιν ἐπίσης ἄλλα ὀνόματα κύρια σύνθετα ἐκ δύο λέξεων μεταφραστῶν. Τὰ ὀνόματα ταῦτα παρατηροῦμεν ὅτι μεταφερόμενα ἀπὸ τῆς γερμανικῆς, λόγου χάριν, εἰς τὴν γαλλικὴν μεταφράζονται κατὰ λέξιν ὡς *Chwartzzen-Wald* λέγεται *la Forêt noire* εἰς τὴν γαλλικὴν· τὰ τοιαῦτα καὶ ἡμεῖς δικαίως δυνάμεθα κατὰ λέξιν νὰ μεταφραζώμεν εἰς Μαῦρον δάσος, ὡς καὶ τὸν *Maison-Rouge*—ἐρυθρόοικον δυνάμεθα νὰ μεταφέρωμεν, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Αἱ δυσκολίαι λοιπὸν μένουσιν αἱ αὐταὶ ὡς πρὸς ὅλα τὰ λοιπὰ κύρια ὀνόματα, ἅτινα οὔτε εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας εὐρίσκονται, οὔτε ἐπὶ βάσεων σταθερῶν μετεφέρθησαν εἰς τοὺς νεωτέρους.

Περὶ τῶν κυρίων τούτων ὀνομάτων γεννᾶται ἡ ἐρώτησις, πρέπει ὀριστικῶς νὰ ἐξελληνισθῶσι καὶ ἀποφύγωμεν οὕτω τὴν κατὰ προφορὰν ἐξάμβλωσίν των, ὡς μὴ οὔσης δυνατῆς τῆς κατὰ γράμμα μεταφορᾶς αὐτῶν; Ἐὰν πρὸς στιγμὴν ἤθελέ τις κλίνει εἰς τὴν κατὰ προφορὰν ἐν γένει μεταφορὰν, τίνα προφορὰν ἤθελε παραδεχθῆ; διότι ὡς γνωστὸν τὸ *g*, λόγου χάριν, γερμανιστὶ προφέρεται *γκ*, γαλλιστὶ δὲ *σγ* καὶ οὐχὶ τότεν ἐντελῶς. Ἴδου ἡ ἄπειρος δυσκολία ἀπέναντι τῆς

ὁποίας ὀπισθοδρομοῦμεν, εὐχόμενοι ὅπως ταχέως ἐκτυπούμενον προαγγελθέν τι λεξικὸν τῶν κυρίων ὀνομάτων, μᾶς ἀπαλλάξῃ παντὸς κόπου καὶ πάσης εὐθύνης, πιπτούσης ἀπάσης ἐπὶ τοὺς συντάκτας αὐτοῦ, καθόσον ἡμεῖς, τὴν εὐκολίαν ἡμῶν ἐπιζητοῦντες, ὑποσχόμεθα νὰ γενῶμεν πιστοὶ αὐτῶν θεράποντες (1).

Ἄλλ' ἐν πρὸς στιγμὴν ἀποβλέψωμεν εἰς τὰ ξένα κύρια ὀνόματα, ἅτινα ἐκληρονομήσαμεν διὰ τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν συγγραμμάτων, οὐδὲν ὅμως δυσκολευόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀνεχώρουν ἀπὸ τῆς ἰδέας τοῦ ἐξελληνισμοῦ τῶν ξένων ὀνομάτων. Ὁ δὲ ἐξελληνισμὸς συνίστατο τὸ μὲν εἰς τὴν διὰ τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων δυνατὴν μεταγραφὴν τῶν ἐν ταῖς ξέναις γλώσσαις, τὸ δὲ καὶ κυριώτερον εἰς τὴν ἀπόδοσιν καταλήξεως ὅπως ἐλληνικῆς, θυσιαζόντων ἄλλως τε τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων τὸ πᾶν χάριν τῆς εὐφωνίας. Οὕτω παρεδέξαντο τὴν λέξιν σατράπης ἀντὶ τῆς παλαιᾶς περσικῆς *khsathravapan*, ἥτις κατὰ γράμμα ὤφειλεν εἶσθαι *Ξαθραβάπαν*—τὴν Ὑστάσπης ἀντὶ τῆς *Vishtaspa*—τὴν Ὑδάρνης ἀντὶ τῆς *Vidarna*—τὴν Φραόρτης ἀντὶ τῆς *Fravartich*—καὶ ἀντὶ τοῦ *Ahmas* τὴν Ἀμασις· ἐπίσης εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν κυρίων ὀνομάτων ἀπὸ τῆς Λατινικῆς βλέπομεν κανὸνα τινὰ μεταφορᾶς. Οὕτω εἰς τὰ εἰς *us* ἀπολήγοντα ἐδόθη ἡ ἐλληνικὴ καταλήξις *ος* ἢ δὲ δίφθογγος *αι* μετεφράσθη διαρ-

(1) Ἐνῶ ἔγραψα τὰς ὀλίγας τούτας λέξεις, εἶρον τεύχη τινὰ τοῦ ἐκτυπούμενου λεξικοῦ τούτου. Τὸ ἔργον εἶναι σπουδαῖον, ἀτυχῶς ὅμως οἱ ἐκδόται ἐβάρυνθησαν παρὰ τῆ ἐλληνικῆ μεταφράσει τῶν κυρίων ὀνομάτων νὰ παραθέσωσι τὸ ξένον ἀφ' οὗ μετεφράσθη· ὥστε Κύριος οἶδε πῶς πρέπει νὰ μαντεύσῃ τις τὸ καθ' αὐτὸ ὄνομα. Εὐχόμεαι εἰς τὸ τέλος τοῦ λεξικοῦ νὰ παρατεθῶσιν εἰς πίνακα ταῦτα ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐλληνιστί, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ γραφὴν ὅθεν ἐλήφθησαν.

κῶς διὰ τῆς *αι*, καὶ οὕτως ἔχομεν ἀντὶ *Romylus*=Ῥωμύλος, *Claudius*=Κλαύδιος, εἰς οὐδὲν λογιζομένων τῶν μεταφορῶν τὴν Λατινικὴν προφορὰν, διότι ἠδύναντο νὰ τὰ μεταφέρωσι διὰ τῶν Ῥωμύλους, Κλαυδίους. Ἐπίσης παρατηροῦμεν ὅτι ἄλλα ξένα ὀνόματα ἀπολήγοντα εἰς σύμφωνα, εἰς ἃ κυρίως ἐλληνικὴ λέξις δὲν ἀπολήγει, ἀπέβριπτον τὸ σύμφωνον τοῦτο, παραδεχόμενα καταλήξιν ἐλληνικὴν οὕτω τὰ Καρχηδονικὰ ὀνόματα *Annibal*, *Astrouval* ἐγράφοντο Ἀννίβας, Ἀσδρούβας.

Ὁ ἐξελληνισμὸς οὗτος, ὃν τινὰ μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, δύναται νὰ ἀποδοθῇ καὶ εἰς ἑτέραν τινὰ αἰτίαν, ὅτι δηλαδὴ ἔγραφον οὗτοι ὅπως ἀναγνωσθῶσιν ὑπὸ ἀτόμων, ἅτινα οὐδέποτε ἐμελλον νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ γνωρίσωσι πῶς τὰ ὀνόματα ταῦτα ἐγράφοντο εἰς τὴν πατρῴαν γλῶσσαν, ἔνεκα τῆς μεγάλης σπανιότητος ξένων συγγραφῶν καὶ τῆς δυσκολίας πρὸς συγκοινωνίαν.

Ἄλλὰ κατόπιν τῆς σχολῆς ταύτης βλέπομεν ἑτέραν παραδεχομένην τὴν ὅσον οἶόν τε κατὰ προφορὰν μεταφορὰν τῶν κυρίων ὀνομάτων. Ἡ νεωτέρα αὕτη σχολὴ εἶναι ἡ τῆς ἱερᾶς διαθήκης Παλαιᾶς τε καὶ νέας. Ἡ σχολὴ αὕτη, ἀδιαφοροῦσα περὶ τῶν παραδεδεγμένων ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης καταλήξεων, ἴσως δὲ καὶ ἀπὸ φόβου μὴ ἐξελληνιζόμενα τὰ ἑβραϊκὰ ὀνόματα χάσωσι καὶ τὴν θρησκείαν αὐτῶν, μεταφέρει αὐτὰ εἰς τὴν ἐλληνικὴν διὰ καταλήξεων ὅπως ξένων, καὶ τὰ καθιστᾷ ἄκλιτα. Οὕτως ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ. καὶ τὸν Ἀδάμ, τὸν Ἰσαάκ, τὸν Ἰακώβ, εἰς ὃν δὲ ἐννοοῦμεν διατί ἐδόθη τὸ *ω*, τὸν Φαρῆς, τὸν Ἐσρώμ, τὸν Ἀμιναδάμ, τὸν Βοόζ, τὸν Ῥαχάβ, Ὁβήδ, Ῥούθ, Δαβὶδ, Ἀβιά, Ἰωσαφάτ, Ἀχαζ, Σαλαθιήλ, εἰς ὃν ἐπίσης ἀγνοοῦμεν διατί ἐδόθη τὸ *η*, τὸν Ζοροβάβελ, Ἀβιούδ, Ἐλιακείμ, ὅστις ἀγνοῶσιν διατί φέρει τὸ *ει*,

καὶ οὕτω καθεξῆς. Τὰ ὀνόματα δὲ ταῦτα μὴ νομίζωμεν ὅτι μετεφέρθησαν ὀλοσχερῶς κατὰ προφορὰν, διότι ρίπτοντες βλέμμα ἐπὶ τῶν Ἀγίων Γραφῶν τῶν μεταφρασθεισῶν Ἀγγλιστί καὶ Ἰταλιστί, πλείστα ἐξ αὐτῶν τὰ βλέπομεν διαφόρως γεγραμμένα καὶ προφερόμενα.

Ἐντεῦθεν συνάγομεν ὅτι, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ νεώτερα ἢ καὶ παλαιὰ ὀνόματα, δὲν ὑπάρχει ἄχρις ὥρας γενικός τις κανὼν· καὶ ἄλλοι μὲν ἐδέχθησαν τὸν δυνατὸν ἐξελληνισμὸν αὐτῶν, ἄλλοι δὲ τὴν κατὰ προφορὰν δυνατὴν μεταφορὰν αὐτῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Τὸ καθ' ἡμᾶς λοιπὸν, παρατυρόμενοι καὶ οὐδόλως σκεπτόμενοι, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, ποῦ μὲν θέλομεν προσαρτήσῃ καταλήξεις ἑλληνικάς, ποῦ δὲ, ἂν τοιοῦτόν τι δὲν δυνάμεθα, θέλομεν μεταφέρει κατὰ τὸ δοκοῦν· διότι πραγματικῶς τὰ μὲν κύρια ὀνόματα τὰ λήγοντα εἰς t, d, rs, κλ. δύναται τις νὰ μεταφέρῃ εἰς λήγοντα διὰ τοῦ της, τος, τη, τα, dos, dhs, dh, da, rras, rras, χρώμενος τὸ εὐφωνότερον, ἀλλ' ὅμως ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ἅτινα ἀπολήγουσιν εἰς ch, sch, w, y, tz, καὶ οὕτω καθεξῆς, καὶ τὰ τοιαῦτα μᾶς παραζαλίζουν· βεβαίως εἰς ταῦτα τὸ πραξικόπημα εἶναι συγκεχωρημένον.

Ἴνα ὅμως οἱ ἀναγνώσται μὴ εὐρίσκωσι δυσκολίαν πρὸς τὴν σύγκρισιν τῶν μεταφράσεων καὶ τῶν πρωτοτύπων, παραδεχόμεθα ἐκάστου ξένου μεταφερομένου ἑλληνιστί κυρίου ὀνόματος νὰ ἐπιτάσσῃται (τοῦλάχιστον ἐφ'ἀπαξ) διὰ ξένων χαρακτηριστῶν αὐτὸ τοῦτο τὸ ὄνομα ὡς εἰς τὰ ξένα συγγράμματα ἔχει.

B. ΒΑΛΤΙΝΟΣ.

Τὸ Βασιλικὸν στέμμα τῆς Οὐγγαρίας (*).

Παρ' οὐδενὶ ἔθνει εἶχε τὸ βασιλικὸν στέμμα τοσαύτην ἐν τῷ πολιτικῷ βίῳ σημαντικότητα, ὅσην παρὰ τοῖς Οὐγγροῖς. Ἡ ἱστορία αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει ἴσως ἀδιάφορος εἰς τοὺς Ἕλληνας. Πιστεύω δὲ τοῦτο τόσῳ μᾶλλον, ὅσω μεγαλειτέραν ἠσθάνθηεν χαρὰν, ὅτε διατρίβων τὸν παρελθόντα αὐγουστον καὶ Σεπτέμβριον ἐν Ἀθήναις καὶ Κερκύρα, παρετήρησα ὅτι τὰ τῆς Οὐγγαρίας πολὺ ἐνδιαφέρουσι τοὺς Ἕλληνας. Ἄς δεχθῶσιν οὖν τὴν παροῦσαν πραγματείαν ἅμα μὲν ὡς προθυμίαν μου τοῦ χαρίζεσθαι πῶς τῇ φιλομαθείᾳ των, ἅμα δὲ ὡς δεῖγμα τῆς εὐγνωμοσύνης μου διὰ τὴν ἀείμνηστον ἐγκάρδιον δεξίωσιν, ἧς ἐν Ἑλλάδι ἀπέλαυσα.

A'.

Στέφανος, ὁ πρῶτος χριστιανὸς ἡγεμὼν τῆς Οὐγγαρίας, ἰδὼν ὅτι οἱ αὐτοκράτορες καὶ ἐπίσκοποι τῆς Γερμανίας προσεπάθουν ἵνα ἀσκήσωσιν ὑπεροχὴν τινα ἐν τε τοῖς πολιτικοῖς καὶ θρησκευτικοῖς πράγμασι τῆς Οὐγγαρίας, ἐπέμφε πρεσβυτήν εἰς Ῥώμην πρὸς τὸν Πάπαν (Σίλβεστρον Β') καὶ ἤτησε παρ' αὐτοῦ βασιλικὸν στέμμα.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ αἰῶνι τὰ βασιλικά στέμματα διένειμον οἱ Πάπαι ἢ οἱ αὐτοκράτορες τῆς Γερμανίας. Παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος δὲν ἔστεργε νὰ λάβῃ τοιοῦτο δῶρον ὁ Στέφανος, ἵνα μὴ διακινδυνεύσῃ τὴν πολιτικὴν τοῦ Κράτους ἀνεξαρτησίαν. Ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ οὐκ ἐτόλμησε κοσμηῆσαι τὴν κεφαλὴν του

(*) Τὴν περίεργον ταύτην διατριβὴν ἐπέστειλεν εἰς τὴν Κλειῶν, ὅθεν ἐλήφθη, ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῇ συντεταγμένῃ ὁ ἀξιοσέβαστος καὶ ἑλληνικώτατος Κ. Ἰωάννης Τέλφους, καθηγητῆς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Πέστης.

διὰ βασιλικού στέμματος, ἵνα μὴ προσκόψῃ εἰς τὰς τοῦ αἰῶ-
νος προλήψεις· ὡς τε ἐκ πολιτικῆς ἀνάγκης ἀπετάθη πρὸς
τὸν Πάπαν.

Ὅτε ὁ πρεσβευτὴς τοῦ ἡγεμόνος Στεφάνου ἀφίκετο εἰς
Ῥώμην, ὁ Πάπας εἶχεν ἤδη ἔτοιμον ἐν βασιλικὸν στέμμα
διὰ τὸν ἡγεμόνα τῆς Πολωνίας, Βολεσλάβον. Ἄλλ' ὁ αὐτο-
κράτωρ τῆς Γερμανίας, Ὁθων, ἠναντιώθη προφασιζόμενος
ὅτι ἡ Πολωνία ὑπόκειται εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐξουσίαν
του. Ὁ Πάπας δὲ ἀπορῶν τί νὰ κάμῃ, ἵνα καὶ τὴν ἐξουσίαν
του καὶ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος εὐμένειαν διαφυλάξῃ, τοῦ προ-
βιβάσαντος αὐτὸν εἰς τὴν παπικὴν ἐδραν, κατέφυγε πρὸς τὸν
ἐξῆς μῦθον.

«Κατ' ὄνειρον—εἶπε πρὸς τὸν πρεσβευτὴν τοῦ Στεφάνου
—εἶδον ἄγγελον ἐξ οὐρανοῦ προστάξαντά μοι, ἵνα τῷ ἡγε-
μόνι σου παράσχω τὸ βασιλικὸν στέμμα».

Ἐπιστρέψαντος ἐκ Ῥώμης τοῦ πρεσβευτοῦ, ὁ ἡγεμὼν
Στέφανος ἐστεφανώθη ἐν ἔτει χιλιοστῷ μ. Χ., τῇ 3/15 Αὐ-
γούστου διὰ τοῦ κομισθέντος χρυσοῦ στέμματος.

Τοῦτο δὲ ἔχει τὸ σχῆμα κενοῦ ἡμισφαιρίου σκεπασμένον
μετὰ δύο σταυρωτὰ κειμένων μαργαροφόρων καὶ λιθοκαλλή-
των ἡμικυκλίων, ἐφ' ὧν ἐν τῷ μέσῳ ἴσταται χρυσοῦς σταυ-
ρὸς, κινούμενος ὅτε μὲν εἰς τὰ δεξιὰ, ὅτε δὲ εἰς τὰ ἀριστερά·
διότι μετακομισθέντος πολλάκις καὶ χαμαὶ πεσόντος πάλαι
τοῦ στέμματος, οὐχ ἴσταται ἤδη ὀρθῶς, ἀλλὰ πλαγίως ὁ
σταυρὸς.

Ἰπὸ τοῦ σταυροῦ εἰς τὰ ἔμπροσθεν τοῦ ἡμισφαιρίου φαί-
νεται ἡ εἰκὼν τοῦ Σωτῆρος, ἔχοντος ἐπὶ τὰ δεξιὰ μὲν τῆς
κεφαλῆς τὸν ἥλιον, ἐπὶ τὰ ἀριστερά δὲ τὴν σελήνην. Πέριξ
τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τῶν ἡμικυκλίων εἶναι ἐξωγραφημένοι ἐν
χρυσοῖς ἐγκαύστοις ἐλάσμασιν οἱ ἀπόστολοι Ἰωάννης, Βαρ-

θολομαῖος, Πέτρος, Ἀνδρέας, Παῦλος, Φίλιππος, Ἰάκωβος
καὶ Θωμᾶς. Ἄλλ' οὗτοι δὲν βλέπονται ὀλοκλήρως, διότι ἄλλο
νεώτερον στέμμα σκεπαίνει αὐτούς.

Τῶν Οὔγγρων δηλαδὴ ἐν ἔτει 1072 μ. Χ. πολιορκία ἐλόν-
των τὸ Βελιγράδιον, Γεΐζας (ἢ Γεύζας ἢ Γεζας) ὁ βασιλό-
παις, μεγαλοθύμως προσηνέχθη πρὸς τὸν Ἕλληνα φρουράρ-
χην Νικήταν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν Ἕλληνας, οὓς χωρὶς λύ-
τρου ἀπηλευθέρωσε. Διὰ τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου
Μιχαὴλ Δουκάς ἐν ἔτει 1075, ὅτε ὁ Γεΐζας ἀπεδείχθη βα-
σιλεὺς, πολύτιμον βυζαντίνον στέμμα ἔστειλεν αὐτῷ. Ἀπὸ
τοῦδε ἠνώθη τὸ βυζαντίνον μετὰ τοῦ λατινικοῦ στέμματος.

Τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ βυζαντίνου στέμματος περιέχει
ἐν χρυσῷ ἐλάσματι τὴν εἰκόνα τοῦ ἐνθρόνου Σωτῆρος. Εἰς
τὰ δεξιὰ μὲν τῆς κεφαλῆς του γέγραπται IC (τουτέστιν Ἰη-
σοῦς), εἰς τὰ ἀριστερά δὲ XC (=Χριστός). Παρ' ἐκάστη
δὲ τῇ πλευρᾷ τοῦ θρόνου ἴσταται κυπάριστος. Ἰπὸ τῆς εἰκό-
νος τοῦ Σωτῆρος ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ στέμματος ἔκειτο πάλαι
μεγάλῃ σμάραγδος μικροῖς περιβεβλημένη μαργαρίταις. Ἄλ-
λ' αὐτὴ δὲν ὑπάρχει πλέον. Ἐπὶ τοῦ ἔμπροσθεν μέρους τοῦ
κύκλου ἐπτὰ εἶναι ἐφηρμοσμένα καὶ μαργαροῖς περιεσταλμένα
ἀετώματα, τὰ περιέχοντα ἐναλλάξ ἐγκαύστους γραφὰς καὶ
μεγάλους πολυτελεῖς λίθους. Καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ μὲν εἶναι ἡ
προτομὴ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς·
Ο ΑΡΧ ΜΙΧ, ἔχοντος ἐν τῇ ἀριστερᾷ βράβδον μετ' ἄκρας
λειρίνης. Ἐπὶ τὰ ἀριστερά δὲ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ὁμοίαν
ἔχων τῇ τοῦ Μιχαὴλ ἐν τῇ δεξιᾷ βράβδον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς·
Ο ΑΡΧ ΓΑΒΡΙΗΛ. Πλησίον τοῦ Μιχαὴλ ἴσταται ὁ ἅγιος
Γεώργιος, ὁ δορυφόρος, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς· Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ,
καὶ πλησίον τοῦ Γαβριήλ ὁ ἅγιος Δημήτριος λόγχην καὶ ἀ-
σπίδα φέρων, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς· Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.

Τὸ ὄπισθεν τοῦ κύκλου περιέχει ὁμοίως ἐν χρυσοῦ ἑλάσματι τὴν προτομὴν τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαήλ Δουκά, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΜΙΧ ΕΝ ΧΩ (= Χριστῷ) ΠΙΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΡΩΜΑΙΩΝ Ο ΔΣΚ (= Δουκάς). Τὴν κεφαλὴν του κοσμεῖ τὸ Βυζαντινὸν αὐτοκρατορικὸν στέμμα. Ἐν τῇ δεξιᾷ μικρὰν ἔχει σημαίαν, ἡ δὲ ἀριστερὰ του κεῖται ἐπὶ τῆς κώπης, καὶ ὑπὸ τῆς εἰκόνας αὐτοῦ εὐρίσκεται ξυστός σάπφειρος. Ἐπὶ τὰ δεξιὰ βλέπεται ἡ εἰκὼν τοῦ υἱοῦ του, φέροντος στέμμα φύλλων καὶ πορφυρᾶν στολὴν, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΚΩΝ (= Κωνσταντῖνος) ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΡΩΜΑΙΩΝ Ο ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΣ. Ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ δὲ ἡ εἰκὼν τοῦ Γεΐζα, τοῦ βασιλέως τῶν Οὔγγρων, ἔχοντος ἐν τῇ δεξιᾷ μὲν τὸν βυζαντινὸν διπλοῦν σταυρὸν, ἐν τῇ ἀριστερᾷ δὲ τὴν κώπην μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΓΕΩΒΙΤΣ ΔΣ (= δεσπότης) ΠΙΣΤΟΣ ΚΡΑΛΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ.

Οἱ Βυζαντινοὶ νομίσαντες ἴσως ὅτι οἱ Οὔγγροι ἔχουσι γλωσσικὴν συγγένειαν μετὰ τῶν Ῥώσων, μετέβαλον τὸ ὄνομα Γεΐζας, Γέζας μετὰ ῥωσσικῆς καταλήξεως εἰς τὸ Γέζωβιτζ, ἀλλ' ὁ τεχνίτης κατὰ λάθος ἔγραψε Γεώβιτζ, ἄνευ τοῦ ζ. Γέζας δὲ σημαίνει ἐν τῇ παλαιᾷ οὔγγρικῇ γλώσσῃ *ρι-κητήρ*.

Κράλης εἶναι τὸ οὔγγρικόν *kerál*=Βασιλεὺς, τὸ ὅποσον οἱ Βυζαντινοὶ ἔγραψαν κατὰ τὸν σλαβικὸν τρόπον *král* ἢ *kráλης*.

Τουρκία δὲ σημαίνει πολλάκις παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς *Οὔγγαριαρ*.

Πλησίον τοῦ Κωνσταντίνου εἶναι ἐξωγραφημένος ὁ ἅγιος Κοσμάς, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Ο ΚΟΣΜΑΣ, καὶ πλησίον τοῦ Γεΐζα, ὁ ἅγιος Δαμιανός, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Ο ΔΑΜΙΑΝΟΣ.

Ἐκ τοῦ κάτω κρασπέδου τοῦ κύκλου κρέμανται ἐννέα χρυσᾶ ἀλυσίδια, τέσσαρα μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ, τέσσαρα δὲ ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ τῶν ὠτίων, καὶ ἐν ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς. Ταῦτα τὰ ἀλυσίδια συνίστανται ἐκ χρυσοῦν κρίκων, καὶ ἐκάστου ἡ ἄκρα εἶναι ἄνθος ἐκ πολυτελοῦν λίθων.

Τὸ βάρος μὲν ἀμφοτέρων τούτων τῶν ἐνωθέντων στεμμάτων εἶναι 5 λιτρῶν, εὐρίσκονται δὲ ἐν αὐτοῖς 53 σάπφειροι, 56 λυχνίται (βρουβίνια), καὶ 339 μαργαρίται. Ἄλλ' οἱ πολυτελεῖς λίθοι τοῦ λατινικοῦ στέμματος εἶναι πολλῶ μικρότεροι τῶν τοῦ βυζαντινοῦ. Ὁμοίως καὶ ἡ τέχνη τῶν εἰκόνων ἐν τῷ λατινικῷ στέμματι ἐνδεστερώς ἔχει τῆς τέχνης τοῦ ἐτέρου, διότι ἡ τέχνη πρωϊώτερον παρήκμασεν ἐν τῇ Δύσει ἢ ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

B'.

Τὸ οὔγγρικόν ἔθνος διέτρεφεν αἰεὶ μεγίστην εὐλάβειαν πρὸς τοῦτο τὸ ἐνωθὲν βασιλικὸν στέμμα. Ὅσάκις μὲν βιαίως ἢ δολίως ἀπήχθη εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, ἕπερ πολλάκις συνέβη, ἅπαν τὸ ἔθνος ἐθρήνησεν, ὁσάκις δὲ ἀνεκομίσθη, ὑπερεχάρη ἐπὶ τούτῳ. Οὐδὲ ἀνεγνώρισέ ποτε ὡς νόμιμον βασιλέα τὸν μὴ στεφανωθέντα διὰ τούτου τοῦ στέμματος.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωσήφ Β', ἔστις οὐ μόνον δὲν ἠθέλησε στεφανωθῆναι, ἀλλὰ καὶ τὸ οὔγγρικόν στέμμα εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν τῆς Βιέννης θησαυροφυλάκιον κατέθηκε, νόμον ἔγραψαν οἱ Οὔγγροι, καθ' ὃν ἡ Βούδα ἀπεδείχθη ἔδρα τοῦ στέμματος, ὅπου καὶ μέχρι τοῦ ἔτους 1848 ἐφυλάττετο. Τότε ὅμως κινήσαντος τοῦ αὐστριακοῦ στρατοῦ κατὰ τῆς οὔγγρικῆς πρωτευούσης, Λουδοβίκος Κοσσοῦθιος ἀπήγαγεν αὐτὸ εἰς τὸ Δεβρετζίνιον. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ ἀγῶνος, ὅλως ἠφρανίσθη.

Οἱ φιλόμυθοι χωρικοὶ εἶπον, ὅτι ὡς περ ἄγγελος ἔδωκε παλαι τὸ στέμμα τῷ Στεφάνῳ, οὕτω καὶ ἄγγελος ἀπεκρίμισεν αὐτὸ καὶ ἔκρυψεν εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἀρπάδου, τοῦ πρώτου τῶν Οὐγγρων ἡγεμόνος. Ὁ τάφος ὁμοῦς πάλιν θὰ ἀνοιχθῆ καὶ ὁ στεφανωθησόμενος διὰ τοῦ στέμματος ἔσται ὁ νόμιμος βασιλεὺς.

Μεταξὺ τούτου τοῦ καιροῦ τὸ στέμμα ἔκειτο γῆ κατακεκρυμμένον μίαν ὥραν ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς Ὁρσόβας ὑπὸ τῷ ἔρει Ἀλλίῳ ἐν τῇ εἰς Βλαχίαν ὁδῷ, ὅπου τὸ κατέκρυψεν ὁ Κοσσοῦθιος, μὴ θελήσας ἐκθειῆναι αὐτὸ εἰς τοὺς τῆς περιπλανήσεως κινδύνους. Ὅτε δὲ τῷ ἔτει 1853 ὁ Δούναβις κατέκλυσεν ἐκείνην τὴν χώραν, ὁ Κοσσοῦθιος ἔστειλεν ἐκεῖσε ἐμπίστους ἄνδρας, ὅπως μετακομίσωσι τὸ στέμμα εἰς ἀσφαλέςτερον τόπον. Ἀλλ' ἀποκαλυφθέντος τοῦ σχεδίου του, οἱ αὐστριακοὶ ἀπεσταλμένοι προέφθασαν ἐκείνους τοῦ Κοσσοῦθίου καὶ ἀφείλον τὸ στέμμα, ὃ τῇ 9/21 Σεπτεμβρίου μετὰ μεγάλης πομπῆς ἀνεκομίσθη εἰς Βούδαν, ὅπου παρελθόντων τεσσαρωνκαίδεκα ἐτῶν ὁ νῦν νόμιμος Βασιλεὺς ἐστεφανώθη μετ' αὐτοῦ.

Πρὸ τῆς στεφανώσεως ὁμοῦς ὑπέγραψε κατὰ τοὺς νόμους στεπτήριον δίπλωμα, οὗ τὰ κυριώτερα ἄρθρα εἶναι τὰ ἑξῆς·

«Ὅσιώς καὶ ἀθίκτως διατηρήσομεν τὴν ἐν τοῖς νόμοις τεταγμένην διαδοχὴν, τὰ δικαιώματα, τὸ σύνταγμα, τὴν νόμιμον ἀνεξαρτησίαν, ἐλευθερίαν, ἀκεραιότητα, τὰ νόμιμα ἔθιμα τῆς Οὐγγαρίας, τοὺς μέχρι τοῦδε τεθέντας καὶ ὕστερον τεθησομένους νόμους. Τὸ βασιλικὸν στέμμα διατώσομεν αἰεὶ ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ διὰ δύο στεμματοφυλάκων, οὓς ἄνευ λόγου τῆς θρησκείας ἢ ἐθνικῆς συνέλευσις ἐκλέξει. Ἐξαποθανόντων δὲ τῶν αὐστριακῶν ἀρχιδουκῶν, ἡ Οὐγγαρία ἀναλαμβάνει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέξει Βασιλέα».

Ἐπογραφέντος τούτου τοῦ διπλώματος ἠκολούθησεν ἡ τῆς στεφανώσεως τελετὴ. Εἰς τῶν ἀρχιεπισκόπων μὲν προσεφώνησεν ἐν τῷ ναῷ τῆς Βούδας παρόντος τοῦ πλήθους ἀπασῶν τῶν τῆς κοινωνίας τάξεων τὸν ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Ἱστρογράφου (Στριγονίου)· «Ἀγιώτατε πάτερ! Ἡ ἀγία μήτηρ ἐκκλησία αἰτεῖ, ἵνα προσαγάγῃς τὸν παρόντα ἐκλαμπρότατον ἄνδρα εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας». Ὁ δὲ προσφωνηθεὶς ἀπεκρίνατο· «Γινώσκωμεν καὶ πιστεύομεν, ὅτι ἄξιος εἶναι τούτου καὶ ὠφέλιμος εἰς τε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν κυβέρνησιν τοῦ κράτους».

Ἐπειτα τελειωθείσης τῆς ἀγίας χρίσεως τοῦ μελλοντοῦ Βασιλέως, ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργείου καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ἱστρογράφου ἀνέθηκαν τὸ στέμμα εἰς τὴν κεφαλὴν του. Τότε ὁ μὲν πρόεδρος τοῦ ὑπουργείου τρίς ἐφώνησε· «ζήτω ὁ Βασιλεὺς», τὸ δὲ πλῆθος ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας τρίς ἐπανάλαβε· «ζήτω ὁ Βασιλεὺς».

Μετὰ τὸν Βασιλέα ἐστεφανώθη καὶ ἡ σύζυγός του ὡς Βασίλισσα τῆς Οὐγγαρίας. Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ μόνη φίλη τῶν Οὐγγρων διαρκούσης ὅλης τῆς ἐποχῆς τῶν πιέσεων τῆς ἀπολυταρχίας. Αὐτὴ προητοίμασεν ἐν τούτῳ τῷ θλιβεῷ καιρῷ τὸν ἡγεμόνα εἰς εὐμενέστερα πρὸς τοὺς Οὐγγρους αἰσθήματα καὶ κατέμαθε τελειῶς τὴν οὐγγρικήν γλῶσσαν, ἣν ὡς Οὐγγαρίς τὸ γένος λαλεῖ. Διὰ τοῦτο ἐψήφισεν ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις τὴν στεφάνωσιν αὐτῆς.

Ἐξελθόντος τοῦ Βασιλέως μετὰ τῆς Βασιλίσσης τῆς ἐκκλησίας ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν διέσπειρεν ἐν ταῖς ὁδοῖς μεταξὺ τοῦ πλήθους 50 μεγάλα καὶ 100 μικρὰ χρυσᾶ, 500 μεγάλα καὶ 4000 μικρὰ ἀργυρᾶ νομίσματα. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἔδοι, ἃς ὁ Βασιλεὺς διήλθεν, ἐστρώθησαν μετ' ἐρυθρολευκο-

πρασίμων ταπήτων, τὸ πλῆθος κατὰ πατροπαράδοτον συνήθειαν διένειμε καὶ τούτους μεταξὺ ἑαυτοῦ.

Μετὰ ταῦτα ὁ Βασιλεὺς φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸ στέμμα ἔφιππος ἦλθεν εἰς Πέστην, προῖππευόντων ἐν λειτουργικαῖς στολαῖς τῶν ἱεραρχῶν τοῦ τε δυτικοῦ καὶ ἀνατολικοῦ δόγματος, ἔπειτα τῶν ἀναρίθμων ἀπεσταλμένων τῶν νομαρχιῶν καὶ πόλεων τοῦ κράτους, τῶν προϋχόντων, ὑπουργῶν καὶ ἀρχιδουκῶν, ἀπάντων ἐν πολυτελέσιν οὐγγρικοῖς ἐνδύμασιν.

Ἀρικόμενος ὁ Βασιλεὺς εἰς Πέστην ἐν ὑπαίθρῳ ἐνώπιον τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως καὶ τοῦ λαοῦ ἐποίησεν ὄρκον, ὅτι διατηρήσει τὰ δικαιώματα, τὰς ἐλευθερίας, τοὺς νόμους, τὰ παλαιὰ ἔθιμα τῶν ἐκκλησιῶν, νομαρχιῶν, πόλεων καὶ πάντων τῶν κατοίκων, ὅτι δικαιοσύνην ἀσκήσει πρὸς ἕκαστον, καὶ ὅτι ἀθίκτως διαφυλάξει τὸ σύνταγμα, τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀκεραιότητα τοῦ οὐγγρικοῦ κράτους.

Τοῦτο, ὡσπερ καὶ τὸ ἄνω εἰρημένον στεπτήριον δίπλωμα, ἀρκούντως ἐλέγχει τοὺς ἰσχυριζομένους, ὅτι ἡ στεφάνωσις δὲν εἶναι ἄλλο εἰ μὴ ἀπλῆ ἐκκλησιαστικὴ τελετὴ. Ἐπιλανθάνονται γὰρ ὅτι ἡ στεφάνωσις καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κοσμικὸν ἔχει χρῶμα καὶ τύπον, καθόσον οὐ μόνον ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ἰστρογράνου ἀνατίθησι τὸ στέμμα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μέλλοντος Βασιλέως, ἀλλὰ καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργείου, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἔθνους. Πρότερον δὲ μὴ ὑπάρχοντος ἐτι ὑπουργείου ὁ Παλατῖνος, ὡς μέγιστος ἀρχὼν καὶ μεσίτης μεταξὺ τοῦ Βασιλέως καὶ ἔθνους, ἐστεφάνου μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τὸν Βασιλέα. Ἐπειτα σημειωτέον, ὅτι ἡ στεφάνωσις εἶναι ἀτελής καὶ ἄκυρος ἄνευ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ στεπτηρίου διπλώματος καὶ τοῦ δημοσίως δοθησομένου ὄρκου. Ταῦτα δὲ εἶναι καθαρῶς πολιτικὰ πράγματα.

Μετὰ τὸν ὄρκον ὁ Βασιλεὺς ἔφιππος ἀναβάς λόφον, ἐπιτηδείως πρὸς τοῦτο ἀνακεχωσμένον, ἔπηλε τὸ ξίφος πρὸς ἡλίου ἀνατολὰς, δυσμὰς, μεσημβρίαν καὶ ἄρκτον, ὡς σύμβολον ὅτι προμαχῆσεται τοῦ οὐγγρικοῦ κράτους καθ' ὅλων τῶν μελῶν τῆς οἰκουμένης.

Ἐπιστρέψαντος τοῦ Βασιλέως εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Βούδας εἶπετο τὸ στεπτήριον δεῖπνον, ὑπηρετούντων ἱεραρχῶν καὶ προϋχόντων. Διαρκούντος δὲ τοῦ δεῖπνου ἐψήθη ἐν μεγάλῳ πεδίῳ τῆς Βούδας βουῆς ὀλόκληρος, οὗ τὸ κρέας, ὡσπερ καὶ ἱκανὸς οἶνος καὶ ἄρτος διενέμετο εἰς τὸ πλῆθος. Ἐν τέμαχος τούτου τοῦ ἐψημένου βουῆς προσενέχθη τῷ Βασιλεῖ καὶ τῇ Βασιλίσση.

Μετὰ ταύτας τὰς τελετὰς ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις προσήνεγκε κατὰ παλαιὰν συνήθειαν ἐν ὀνόματι τοῦ ἔθνους τῷ Βασιλεῖ στεπτήριον δῶρον ἐκ πεντηκοντάκις χιλίων φλωρίων, καὶ ἕτερον τοιοῦτο τῇ Βασιλίσση. Ἀμφότεροι δὲ ἐδώρησαν τοῦτο τὸ σημαντικὸν ποσὸν τῶν ἑκατοντάκις χιλίων φλωρίων τοῖς ὀρφανοῖς, ταῖς χήραις καὶ τοῖς ἀπομάχοις τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ, δὲ ἠγωνίσθη τῷ ἔτει 1848 καὶ 1849 κατὰ τῶν Αὐστριακῶν καὶ τῶν Ῥώσων.

Τοιαῦτα ἐγέννησεν ἀποτελέσματα ἡ ἀπαραδειγματίστος καρτερία τοῦ ἔθνους, συμμάχους ἔχουσα τὴν δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην.

Πέστησι μηνὶ Δεκεμβρίῳ 1869.

Ι. Β. Τέλλφος.

Περὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀφετηρίας πάσης διορθώσεως πραγμάτων (1).

Αἰσθάνομαι ὅτι ἡ ἐπιγραφή περιέχει κάποιαν ἀλαζονείαν, ἀλλ' ὅταν ἀναλογισθῇ τις ὅτι καὶ ἐγὼ εἶμαι Ἕλληνας, πέπεισμαι ὅτι θέλει παρίδαι τὸ συνεπὲς μὲν, ἀλλ' ἄστημον τοῦτο συμβάν' ἄλλως τε οὐδόλως θεωρῶ ἑμαυτὸν πταίστην, διότι προσεπάθησα νὰ εὕρω ἰαματικὸν τι τῆς παρούσης ἡμῶν καταστάσεως. Ἄν ἀπέτυχον, τότεν χειρότερα εἰς ἐμὲ, ὅστις μάτην ἐχρονοτρίβησα. Ἐπαθον καὶ ἐγὼ ὅ,τι καὶ τόσοι ἄλλοι συμπατριῶται. Ὡστε εὐχομαι καὶ ἰκετεύω μηδεὶς κατ' ἐμοῦ νὰ ἐρεθισθῇ, ἀλλ' ἐπὶ τὸ φλεγματικώτερον, ἀν' ἐτκέσθῃ ἢ σκεφθῇ καλλίτερόν τινα τρόπον διορθώσεως τῶν πραγμάτων, νὰ τὸν ἐκθέσῃ ἀπλῶς χωρὶς νὰ μὲ καταπολεμήσῃ.

Ὁμολογῶ δὲ ἀπὸ τοῦδε, ὅτι οὐδεμίαν ἔχω ἐλπίδα ἢ ἀπαίτησιν φιλολογικῆς δόξης, οὐδὲ φαντάζομαι ὅτι αἱ ἰδέαι ἅς συνέλαβον καὶ εἰς ἅς ὑποκύπτω εἰσὶ χρησμοί. Μεταβάλλω αὐτὰς ὁσάκις τὰ πράγματα καὶ ἡ λογικὴ τὸ ἀπαιτήσασκεπέτομαι δὲ πολὺ ἐπὶ τῶν ἀλλοτρίων ἰδεῶν πρὶν παραδεχθῶ αὐτὰς ἢ τὰς ἀποβρίψω, καὶ κατ' οὐδενὸς καταφέρομαι, διότι αἱ σκέψεις του εἰσὶν ἀντίθετοι. Τούτων οὕτως ἐχόντων προβρίνω.

(1) Ἡ διατριβὴ αὕτη ἐστάλη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἀχιλλέως Λεβέντη, πρώην ἀξιωματικοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ πυροβολικοῦ ἐκρίθη δὲ παρ' ἡμῶν κατάλληλος πρὸς δημοσίευσιν ἐν τῷ παρόντι περιοδικῷ συγγραμμάτι, καθὸ ἀπτομένη τοῦ προσφιλεστέρου ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι ζήτηματος. Β. Ι. Β.

Μ' ὄλον ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐπλήρωσεν ὑλικῶς ἀκριβιώτατα τὴν ἀπρονοησίαν τοῦ Κρητικοῦ ἀγῶνος, ἀναντιβρήτως ὅμως ἐκέρδισεν ἐν ὑπολήψει σχετικῶς πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ 1854 καὶ ἐντεῦθεν διατυπωθεῖσαν ἠθικὴν ἀξίαν της. Κατέδειξε τὴν αὐτενέργειάν της, τὴν νοημοσύνην της καὶ τὸ ἀτρόμητον τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, καὶ ἐν τῇ ἀποτυχίᾳ της ἐνέπνευσε θαυμασμὸν καὶ σέβας πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς Εὐρώπης ἔθνη. Τὸ δὲ οὐσιωδέστατον, ἡ ὀδυνηρὰ αὕτη τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρᾶξις καὶ τὸ ἀπαίσιον αὐτῆς τέλος ἐπήνεγκον σοβαρὸν μάθημα πρὸς τοὺς Ἕλληνας τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος, οἵτινες τέλος ἐπέισθησαν ὅτι τὰ ἔργα δὲν ἀποπερατοῦνται μὲ ἔπεα καὶ μὲ αἰσθήματα, ἀλλὰ μὲ φρόνησιν καὶ μὲ πράγματα.

Τούτου ἕνεκεν τὸ Κυβερνητικὸν ἡμῶν σύστημα ἤρχισεν νὰ μεταβάλλῃ τὸν ἄστατον καὶ ὀχλαγωγικὸν αὐτοῦ χαρακτήρα, ὁ δὲ Βασιλεὺς, ὁ καὶ πρὸ μικροῦ ἀνατύρας τὸ ἔθνος τῆς κατωφερείας, ἐρ' ἧς ὠλίσθαιεν, ἐφελκύνει ὀσημέραι τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην καὶ στερεοῦται, αἱ δ' ἀτοπίαὶ στιγματίζονται ὑπὸ τοῦ ἀναδύοντος ὑπὲρ τῆς τάξεως δημοσίου πνεύματος. Ἡ ληστεία χάνεται, ἀν καὶ εἰσέτι ἀναδίδη φλόγας στυομένης λυχνίας, αἱ ἀγυρτικαὶ μεγαλεπήβολοι καὶ κομπορρημοσύναι, καὶ ἐν γένει ἡ δημαγωγία, φθίνουσιν ὀσημέραι ἐνώπιον τῆς κατανοηθείσης ἀνάγκης ἐδραιοτέρας ἐθνικῆς ὑπάρξεως, στήριζομένης ἐπὶ τῶν γενικῶν κοινωνικῶν ἀρχῶν, δι' ὧν τὰ ἔθνη προάγονται, καὶ ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων πράξεων, ἅς ἡ παρούσα κοινωνικὴ, πολιτειακὴ καὶ πολιτικὴ ἡμῶν κατάστασις ὑπαγορεύουσιν.

Ὀλίγοι σήμερον δὲν αἰσθάνονται ἀπέχθειαν κατὰ τῆς ληστείας καὶ δὲν ἀντιλαμβάνονται τὴν φοικαλέαν αὐτῆς κατὰ τῆς ἐθνικῆς προαγωγῆς ἐνέργειαν. Σπάνιοι οἱ μὴ κατανοούντες τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην ἐδραίας δυναστείας καὶ τακτικῆς

Κυβερνήσεως, δυναμένης νὰ ἐργάζεται ὑπὲρ τῆς εὐνομίας καὶ τάξεως. Ἡ κοινωνικὴ ἱεραρχοποίησις, ἐὰν δύναται τις νὰ ἐκφρασθῇ οὕτω, ἀρχίζει καὶ αὕτη νὰ εἰσάγῃται παρ' ἡμῖν. Οὐχὶ μόνον οὐδεμίαν τιμὴν ἀπεδίδοτο εἰς τὰ κοινωνικὰ πλεονεκτήματα, ἀλλὰ πολλάκις ἐχρησίμευον καὶ ὡς σκοπὸς ὕβρεων καὶ ἀποκλεισμοῦ προαγωγῆς. Εἶδομεν νὰ ἐξυβρίζωνται ὑπὸ τοῦ τυχόντος, καὶ νὰ τὸ ἀνέχεται ἡ κοινὴ γνώμη, ἄνδρες διακριθέντες ἐν τῇ κοινωνίᾳ εἴτε διὰ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ἐκδουλεύσεις, εἴτε διὰ τὴν θέσιν αὐτῶν, εἴτε ἐπὶ παιδείᾳ, ἀγωγῇ, πλούτῳ κτλ., ἐνῶ τοιαῦτα προσόντα καὶ εἰς βαρβάρους ἀκόμη κοινωνίας ἀπολαύουσι τῆς προσηκούσης ὑπολήψεως. Ἄλλως πᾶσα προσπάθεια πρὸς κτῆσιν αὐτῶν οὐδετεροῦται, καὶ τὸ ἀνάγωγον καὶ ἀτίθασσον, ἡ βραδύργια καὶ ἡ ἀσυνειδησία ἀντικαθιστῶσιν αὐτά.

Ὅθεν τὰ παθήματα, χρησιμεύσαντα ὡς μαθήματα, ἐπέφερον τὴν αἰσίαν ταύτην τῶν πνευμάτων τάσιν, ἧτις ὠθεῖ τὸ κράτος πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν, καὶ ἧτις, κατ' ἐμὴν ἰδέαν, δὲν θέλει βραδύνει τοῦ νὰ ἐπιφέρῃ γόνιμα ἀποτελέσματα, καθότι πλησιάζει ὁ καιρὸς τῆς ἐφαρμογῆς τῶν πρακτικῶν καὶ ὠφελίμων ἰδεῶν, καὶ τῆς ἀποσκορακίσεως τῶν φαντασιοπλασιῶν τοῦ ἐπικοῦ σχολαϊσμοῦ.

Σήμερον οὐδὲν κράτος ἐν Εὐρώπῃ δύναται νὰ εὐημερῇ ἄνευ σχετικῶν πρὸς τὰ λοιπὰ κράτη πλούτου, ἢ καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν αὐτονομίαν του. Πιθανὸν κράτος τι ἡμιθάρβαρον, ζῶν βίον ἄσχετον καὶ αὐτοτελεῆ, νὰ θεωρῆται ὑπὸ τινων ὡς πλούσιον, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὅτι πλούσιος εἶναι ὁ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κράτος, οὐτινος ἢ ὑπαρξίς συνδέεται μὲ ἄλλων κρατῶν ὑπάρξεις. Εἰς τὸ τοιοῦτον οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται νὰ κατέχῃ θέσιν Παρίας μεταξὺ τῶν ὁμοίων του, καὶ πρέπει παντὶ σθένει καὶ μὲ πᾶσαν θυσίαν

νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἐξέλθῃ τῆς ταπεινῆς ταύτης διεθνοῦς θέσεώς του.

Ἡ προσπάθεια αὕτη δὲν ἔλλειψεν ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, ἀλλ' ἔνεκα τῆς νεότητός του ἠπατήθη ὡς πρὸς τὴν διεύθυνσιν. Ἡ εὐθεῖα ὁδὸς τῷ ἐφάνη συντομωτέρα, μὴ θελήσαντι νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰ ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον εἶναι ὅτι ὁ νέος δὲν ἠνδρώθη εἰσέτι. Σήμερον ἡ μεγάλη ἰδέα, τὸ πολιτικὸν τοῦτο δόλωμα τοῦ μακαρίτου Κωλέτη καὶ τῶν ψιττακῶν αὐτοῦ, ἀπεναρκώθη. Πάντες ἐνόησαν ὅτι ἡ ἄμεσος ἀπελευθέρωσις καὶ προσάρτησις τῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν δημοφύλων ἐπαρχιῶν ἀπαιτεῖ προηγουμένως ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν πρόσοδον καὶ εὐστόχους συμμαχίας. Ἔως τότε ἄς καθοδηγηθῶμεν εἰς τὴν πολιτικὴν ἡμῶν ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς ἰδέας, περὶ ἧς πρὸ τοῦ Κρητικοῦ ἀγῶνος ἐλάλησα (*). Ἡ Ἑλλάς πρέπει νὰ λησμονήσῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος πᾶσαν ἐπιθετικὴν αὐτῆς διάθεσιν, νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς κοινωνικῆς ἀναπτύξεώς της καὶ περὶ τῶν ἀμυντικῶν μέσων, δι' ὧν θὰ ἐξασφαλίσῃ πᾶσαν ἐνδεχομένην κατὰ τῆς ἀνεξαρτησίας της καὶ τῆς τιμῆς της ἐπίθεσιν· πρέπει νὰ μὴ γίνεταί ὄργανον μηδεμιᾶς ξένης προθέσεως, βαδίζουσα ὠρισμένην ἰδίαν ὁδὸν, πρὸς βαθμιαίαν προηγουμένως βελτίωσιν τῆς καταστάσεώς της.

Ἄλλὰ τίς ἡ ὠρισμένη ὁδὸς καὶ τίνι τρόπῳ πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἡ νέα ὁδοπορία; Ἴδου τὸ πρόβλημα τῆς ἡμέρας. Οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, ὅτι ἡ πορεία ἔσται ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀποκλειστικῶς ἐσωτερικὴ, καὶ ὅτι τὸ πρῶτον μέτρον εἶναι νὰ καθυποβληθῶμεν ὑπὸ καλὸν ὁδηγόν, ἥτοι καλὴν Κυβέρνησιν· μὲ ἄλλας λέξεις νὰ διορθώσωμεν τὴν Κυβέρνησιν μας. Δὲν ἐννοῶ ὁμῶς διὰ τούτου τὴν τῶν προσώπων συχνὴν ἀλλαγὴν, καθότι

(*) Ἴδε τῆς «Ἐθνικοπολιτικῆς Ἑλλάδος τοῦ 1865» σελ. 24.

δυστυχῶς συχνότατα τὸ ἐπράξαμεν ἀρκετὰ ἐπιζημίως. Ὅθεν ἐπὶ τῷ ἐπισκευαστικῷ τούτῳ σκοπῷ βλέπομεν καθ' ἑκάστην προτεινόμενα μέτρα τινὰ, ἐξ ὧν προσδοκῶσι τινὲς τὴν ἐμπέδωσιν τοῦ κυβερνητικοῦ μηχανισμοῦ, ὃν πάντες ἀναγνωρίζομεν ἀτελέστατον.

Ἄλλ' οὐδὲν τῶν προταθέντων μέχρι τοῦδε μέτρων ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τῆς δημοσίας συνειδήσεως ὡς ἱκανὸν νὰ ἐπιφέρῃ τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα. Ἡ τοῦ συντάγματος κατάργησις (ἣν τινες ἠκούσθησαν ἐπιθυμοῦντες καὶ προτείνοντες, ὀρμώμενοι ἀπὸ τῆς ἐσραλμένης ιδέας ὅτι διὰ τῆς ἐκφράσεως τοιούτων ἰδεῶν δύναται νὰ γενῶσιν ἀρεστοὶ εἰς τὸν συνταγματικώτατον Βασιλέα ἡμῶν καὶ κερδοσκοπήσωσι παρ' Αὐτῷ), ἡ τῶν ὑπουργῶν εὐθύνη, ἡ ἐλάττωσις τῆς δημοσίου δαπάνης, καὶ τέλος ἡ μονιμοποίησις τῶν ὑπαλλήλων, οὐχὶ μόνον δὲν ἐθεωρήθησαν μέτρα λυσιτελεῖ πρὸς τὸν σκοπὸν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐπιζημία.

Καὶ τῶνόντι. Ἡ τοῦ συντάγματος κατάργησις δὲν δύναται νὰ κυκλοφορῇ εἰμὴ εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν μὴ ἐννοούντων τὸν Ἕλληνα· ἡ τῶν ὑπουργῶν εὐθύνη εἶναι χίμαιρα τῶν κομματικῶν παθῶν καὶ ἀνάπτει τῆς κομματικῆς ἀνηθικότητος· ἡ ἐλάττωσις τῆς δημοσίου δαπάνης, ἐπαναληφθεῖσα πολλάκις, πάντοτε ἐπιζημίως, ἔχασε τοῦ λοιποῦ τὸ εἶδος τῆς, καθότι αἱ δημόσιαι δαπάναι ἀναντιβρήτως δὲν πάσχουσιν ἀπὸ πληθώραν· τέλος ἡ μονιμοποίησις τῶν ὑπαλλήλων, ἐφ' ὅσον δύναται τις νὰ κρίνῃ, ἀνευ προηγουμένου παραδείγματος (διότι εἰς οὐδὲν συνταγματικὸν κράτος ἐφηρμόσθη εἰσέτι, ἔνθα ἡ οὐσία τοῦ πολιτεύματος εἶναι τὸ μεταβλητὸν τῶν ὑπαλλήλων), στοχάζομαι ὅτι δὲν θέλει ἔχει οὐδὲν αἴσιον ἀποτέλεσμα. Ἄντι νὰ θωρακίσῃ τὴν Κυβέρνησιν κατὰ τῶν προσωπικῶν ἀπαιτήσεων τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας, ἤτοι τῶν συμπολιτευομένων βου-

λευτῶν, θέλει ἀντισταθμίζεσθαι διὰ τῶν ἀπαιτήσεων πρὸς προβιβασμὸν, διὰ τῶν μεταθέσεων καὶ ἀμοιβῶν, προτέτι δὲ καὶ διὰ τῆς διὰ δίκης ἀποπομπῆς τοῦ ὑπαλλήλου, εἰς δὲ τὸν ἐσωτερικὸν τῆς Κυβερνήσεως ὀργανισμὸν θέλει ἐξασθενήσει τὴν ἱεραρχίαν καὶ γεννήσει σκάνδαλα μεταξὺ ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων, οἵτινες ἐν διαφωνίᾳ θὰ καταφεύγουσιν εἰς τὰ δικαστήρια· ἐκτὸς δὲ τούτου ὡς πρὸς τὸν λαὸν θέλει γεννηθῆ ἡ δύσμορφος γραφειοκρατία, ἀπεχθὴς εἰς αὐτὸν πληγή.

Οὐδεὶς βέβαια διαμφισβητεῖ τὸ ἐλεύθερον τῆς συγχῆς τῶν ὑπαλλήλων μεταβολῆς. Κυβέρνησις ἀπεριτκέπτως ἡ φατριαστικῶς ὑποκειμένη εἰς ταύτην, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὑπαλλήλους ἐμπείρους καὶ εἰσυνειδήτους. Αἱ ἔχτακτοι εὐφυῖαι εἰσὶ σπάνια, τὸν δὲ καλὸν ὑπαλλήλον μορφώνει ἡ πεῖρα καὶ ἡ εὐσυνειδησία τῶν ὑπουργῶν καὶ τοῦ δημοσίου πνεύματος, ἀμφοτέρα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προσκτώμενα διὰ τῆς μονιμότητος, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἡ μονιμότης πρέπει νὰ προέρχεται ἐκ τῆς εὐσυνειδησίας τῶν ὑπουργῶν καὶ τοῦ δημοσίου πνεύματος. Ὁ ὑπάλληλος διοριζόμενος, διορίζεται κατ' ἀρχὴν διὰ βίου, καὶ οὐχὶ μόνον δὲν πρέπει νὰ παύηται ἀνευ εὐλογωτάτης αἰτίας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀμείβηται προστηκόντως, ἂν ἀξίξῃ ἀμοιβῆς· οὐδὲν ὅμως εἶναι εὐλογον τὸ νὰ καταφέρῃ τις καίριον κατὰ τοῦ βόδου τραῦμα, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ ν' ἀποκτείνῃ ἐπικαθήμενόν τι ὄχληρον ζώον. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐδεμία τῶν ἀνωτέρω πράξεων εἶναι λυσιτελεῖς πρὸς τὸν σκοπὸν, δὲν ὑπάρχει ἄρα γὰρ τρόπος τις βásiμης καὶ προφανῆς, δι' οὗ, στερεοῦντες ἐδραίαν Κυβέρνησιν, θέλομεν ἐξέλθει θέσεως ἀκροσφραλοῦς, ἐπαπειλούσης τὴν τοῦ κράτους ἀποσύνθεσιν;

Ἐγὼ νομίζω ὅτι ὑπάρχει, καὶ ὅτι ὁ τρόπος οὗτος οὐχὶ μόνον θέλει ἐξομαλύνει τὴν κυριωτάτην ἔλλειψιν διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως καταλλήλου Κυβερνητικοῦ συστήματος, ἀλλὰ καὶ δι' αὐ-

τοτελοῦς τινος ἐνεργείας θέλει ὠθήσει τὸ ἔθνος πρὸς τὴν ὕλικὴν αὐτοῦ προαγωγὴν, ἣτις παρακολουθεῖται παρὰ πασῶν τῶν ἄλλων βελτιώσεων, καὶ κατ' ἐμὲ εἶναι ἡ μόνη ὁδὸς ἢ ἄγουσα πρὸς τὸ μέλλον, ὅπερ οἱ πάντες δνειρευόμεθα.

Ἐν οἰαδήποτε ἀνθρωπίνῃ ἐνεργείᾳ, ὅσον εὐστόχως καὶ ἂν ἐνεργηθῇ αὕτη, τὸ στάδιον τῶν καλλιτερεύσεων εἶναι ἀπέραντον. Ἡ ἀπόλυτος τελειότης εἶναι κατὰ φύσιν ἀδύνατος· ὑπάρχουσι ὅμως καὶ ἐγκαθιδρύσεις, αἵτινες, κατὰ φύσιν ἐλλειπεῖς, ὀλίγιστα ὠφελοῦνται ὑπὸ τῶν συνδυαστικῶν βελτιώσεων ἢ καὶ χειροτερεύουσι.

Ζητῶ νὰ οἰκοδομήσω πύργον ὠρισμένων διαστάσεων, ὅστις νὰ προφυλάττῃ ἐμὲ τὸν φιλάσθενον ἀπὸ τὰς κακουχίας τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τὰς προσβολὰς τῶν ἐχθρῶν μου, προσφέρω δὲ ἐπὶ τούτῳ τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς ἀναγκαίας διὰ τὸ τοιοῦτον οἰκοδόμημα ὕλης. Ὁ ἀρχιτέκτων κατὰ φυσικὸν λόγον ἀνάγκη ν' ἀρχίσῃ τὴν οἰκονομίαν τῆς ὕλης καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ θεμέλια, καὶ νὰ κτίσῃ τὸ κτίριον πληρὲς ὀπῶν, ὅπως συμπληρώσῃ διὰ τῶν κενῶν τὸ ἀναγκαῖον ὕλικόν πρὸς πραγματοποίησιν τῶν δρισθεισῶν διὰ τοῦ σχεδίου διαστάσεων. Ἄλλ' ἅμα κατοικήσω ἐντὸς τοῦ πύργου τούτου, αἰσθάνομαι τὴν ἀδυναμίαν τοῦ κτιρίου, καὶ ἐκ τῶν παθημάτων μου ταχέως ἀναγνωρίζω τὸ ἄτοπον τῆς κατασκευῆς του. Τυραννοῦμαι, πάσχω ἀπὸ τὸ ψῦχος, ἀπὸ τὴν ζέστην, ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν κτλ., καὶ ὁ ἐλάχιστος σεισμός, πολλακίς καὶ ἰσχυρὸς ἄνεμος, κρημνίζουσι μέρη τινὰ· προσβάλλομαι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν χωρὶς νὰ δύναμαι νὰ ὑπερασπισθῶ· καὶ ἐν τούτοις ἐπιμένων ἐπιδιορθῶν, κρημνίζω, μεταβάλλω καὶ προσπαθῶ, χωρὶς οὐδὲ τὴν ὕλην ν' αὐξήσω οὐδὲ τὰς ἀπαιτήσεις μου ἐπὶ τῶν διαστάσεων νὰ μεταβάλω, ὅπως καταστήσω τὸν πύργον ἀρμόδιον καὶ εὐκατοίκητον. Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ φθάσω εἰς τὸ ποθοῦμενον ἀποτελεσμα, πάσχω τὰ

δεινὰ τοῦ Ταντάλου, καθορῶν τοὺς περιστοιχίζοντάς με ζωθαλπείς πύργους, καὶ ὑβρίζω, φωνάζω, καταδικάζω τὸν προστυχόντα. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ποῖον ἤθελεν εἶσθαι τὸ φρόνιμον, διὰ ν' ἀποκτήσω καὶ ἐγὼ ὡς οἱ περίεξ πύργον εὐκατοίκητον; Μοὶ φαίνεται δυοῖν θάτερον, ἢ πρέπει νὰ ἐλαττώσω τὰς ἀπαιτήσεις μου ἐπὶ τῶν διαστάσεων τοῦ πύργου, καὶ νὰ τὸν οἰκοδομήσω μικρότερον μὲν, ἀλλ' εὐκατοίκητον, ἢ πρέπει νὰ προμηθευθῶ τὸ ἀναγκαῖον ὕλικόν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦλάχιστον τοῦ ὑπάρχοντος· διότι ἀδύνατον, κατὰ τὴν παροιμίαν, νὰ ἔχη τις καὶ τὴν πίταν ἀκεραίαν καὶ τὸν σκύλον χορτάτον.

Ἄραγε ἡ παραβολὴ αὕτη μὴ ἐφαρμόζεται εἰς τὸ Κυβερνητικὸν ἡμῶν ἐν Ἑλλάδι οἰκοδόμημα, καὶ τὰ παραχωρούμενα μέσα εἰςὶ δυσανάλογα τῶν ἀπαιτήσεών μας;

Ὅθεν ἄς ἴδωμεν τίνες εἰσὶν αὗται, καὶ εὐκόλως θὰ ἐννοήσωμεν καὶ τοὺς λογικῶς ἀναγκαίους πόρους πρὸς ἐγκαθιδρύσιν Κυβερνήσεως δυναμένης νὰ μᾶς ἱκανοποιήσῃ. Θέλομεν καὶ ἔχομεν ἀνάγκην Βασιλέως, συντάγματος, ἐλευθερίας, ἀσφαλείας ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς, ὑπολήψεως καὶ μέλλοντος.

Ἄλλ' ὁ Βασιλεὺς ἔχει ἀνάγκην ἀνακτόρων, αὐλῆς καὶ ἐν γένει Βασιλικῆς παραστάσεως. Τὸ σύνταγμα, πανδήμων καὶ συχνῶν ἐκλογῶν εἴτε πανδήμου χρονοτριβῆς καὶ δαπάνης, προσέτι δὲ καὶ Βουλῆς· ἢ ἐλευθερία, ἀναλόγων κατὰ τὸ ποσόν καὶ καλῶν κατὰ τὸ ποῖον διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν ὑπαλλήλων, καὶ δυνάμιν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου· ἢ ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ ἀσφάλεια ἔχει ἀνάγκην στρατοῦ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, ὕλικου πολέμου καὶ ἀμυντικῶν οἰκοδομῶν ἢ ὑπόληψις ἀπαιτεῖ ἀπότισιν τόκων καὶ χρεωλυσιῶν καὶ εὐπρεπῆ ἐξωτερικὴν παράστασιν τὸ δὲ μέλλον, δημόσιά τινα

ἔργα καὶ ἀγωγὴν καθοδηγούμενην ὑπὸ καλοῦ κλήρου καὶ καλῆς προπαιδευτικῆς διδασκαλίας· τέλος δεόμεθα καλῆς ἐπιστασίας πρὸς εἴτπραξιν καὶ δαπάνην τῆς δημοσίου περιουσίας.

Οὐδείς βεβαίως ἀπαιτεῖ νὰ ἔχωμεν πάντα ταῦτα δωρεάν καὶ ἄνευ τῶν ἀναλόγων πρὸς τὴν ἐποχὴν μέσων· πάντες δὲ αἰσθάνονται ὅτι παρῆλθον αἱ ἱστορικαὶ ἐποχαί, καθ' ἃς ἠθικοὶ τινες μοχλοὶ ἀνεπλήρουν κατὰ μέγα μέρος ἀναποφεύκτους σήμερον δαπάνας. Κατὰ τὸν παρόντα πεφωτισμένον μὲν, ἀλλὰ κερδαλαιόφρονα αἰῶνα, καὶ αἱ ἠθικώτεραι ἐπιχειρήσεις ἐλαβον ὑλικὸν χαρακτῆρα· οὐδεμία ἐπιχειρήσις ἐπιτυχάνει ἄνευ δαπάνης, ὀλίγα δὲ, ταύτης ὑπαρχούσης, ἀποτυγχάνουσιν· ὥστε αἱ ἐλλείψεις ἐν ταῖς ἐπιχειρήσεσιν εἰσὶ κυρίως ἐλλείψεις δαπάνης, ἧτις εἰς τὴν σημερινὴν διάπλασιν τῶν πνευμάτων καὶ τῆς βιώσεως ἀποβαίνει τοσοῦτον ἀπαραίτητος καὶ εἰς τὰ ὑψηλότερα ἔργα, ἐφ' ὅσον ἄνευ αὐτῆς καὶ πᾶσα ἠθικὴ τῶν ἀτόμων ἀξία ἐκμηδενίζεται.

Ἐπομένως ἐν Ἑλλάδι μάτην θὰ περιμένωμεν, ἐνῶ ὁ πολίτης ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς εὐνομίας θὰ πλουτῆ καὶ θὰ εὐημερῆ, ὃ ἐν τοῖς πράγμασι νὰ ἐργάζεται πολλαπλασίως καὶ παρὰ δύναμιν, πενόμενος, περιϋβριζόμενος, καὶ νὰ ἀποδέχεται μέλλον δι' ἑαυτὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν του, οἷον παρουσιάζεται σήμερον παρ' ἡμῖν. Μάτην ἄνευ πυρῆνος τινὸς ἐτοιμοπολέμου στρατοῦ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν θὰ ἐλπίζῃ τις τὴν δημοσίαν ἐξωτερικὴν ἀσφάλειαν, καὶ τὴν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι υπεράσπισιν τῆς τιμῆς καὶ ἀνεξαρτησίας του, προσδοκῶν ὑπὸ μόνου τοῦ πατριωτισμοῦ ἔργον προβλέψεως καὶ τέχνης. Μάτην θὰ περιμένῃ τις τὴν δημοσίαν πίστιν χωρὶς τὸ δημόσιον νὰ πληρῶνῃ τὰ ὑλικά καὶ ἠθικά χρέη του. Μάτην ἄνευ ἀξιοπροποῦ παραστάσεως εἰς τὸ ἐξωτερικὸν θὰ ἐλπίζῃ τις συντήρησιν ἐπιφοιτῶν δημοσίων σχολείων. Μάτην ἄνευ διευκολύνσεως τῆς

ἐξωτερικῆς συγκοινωνίας θὰ ἐλπίζῃ τις τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου.

Τὰς ἐλλείψεις ἐφ' ἧλων τούτων πάντες τὰς αἰσθάνονται, ἀλλὰ πάντες διὰ περιφράσεων προσπαθοῦμεν νὰ ἀποστρέψωμεν τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῆς πραγματικότητος, μὴ τολμῶντες νὰ τὴν ἀτενίσωμεν.

Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις προκαλεῖ συχνάκις τὸ γεγονός τοῦτο. Ὁ εὐρισκόμενος εἰς δυσχερείας καὶ τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ πολλὰκις ἐπαπειλούσας, ἀποφεύγει ν' ἀτενίσῃ κατὰ πρόσωπον τὸ κακόν φοβεῖται τὴν καλινόρθωσιν, συναισθάνεται τὴν ἐξ αὐτῆς ζημίαν του, τροπολογῶν δὲ τὸ πρᾶγμα, ἀπατᾷ αὐτὸς ἑαυτὸν σχεδὸν ἐν γνώσει· λαμβάνει μέτρα τινὰ ἀνεπαρκῆ ἐκτὸς τοῦ προκειμένου, καὶ ἀφίνει τὸ φέρον νὰ τὸν φέρῃ μέχρι τῶν χειλέων τοῦ κρημοῦ, ἔνθα ἡ εἰμαρμένη μόνη δύναται νὰ τὸν σώσῃ.

Μὴ δὲν φωνάζωμεν πάντες καὶ αἰσθανόμεθα ὅτι ἡ διόρθωσις τῶν πραγμάτων μας ἔγκειται εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν οικονομικῶν; Ἄρα ἐθέσαμεν τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς πληγῆς, ἀλλὰ σχεδὸν συγχρόνως καὶ τὸν ἀποσύρομεν στρέφωμεν ἀλαχοῦ τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ παραλαλοῦμεν, συναισθανόμενοι πάντες καὶ ἐκ τῆς λογικῆς καὶ ἐκ τῆς πείρας, ὅτι παρεκκλίνομεν τῆς ἀληθείας, καὶ ἐν τούτοις παρὰ τὰ χεῖλη περιστρέφεται τὸ δεῖ, δεῖ χρημάτων· ἐκφερόμενον δὲ κάποτε ἐξ ἀνάγκης, ἐκφέρεται περιεσταλμένως καὶ μετ' ἐνδοιασμοῦ.

Διόρθωσις οικονομικῶν δὲν εἶναι ὁ ἀπλοῦς μόνον ἰσολογισμὸς ἐσόδων καὶ ἐξόδων, ἀλλὰ ὁ ἰσολογισμὸς τῶν ἀναγκαίων ἐσόδων πρὸς τὰ ἀναγκαῖα ἐξόδα. Ἄμα ὁ νοῦς καὶ ἡ πείρα δείξωσι κατὰ προσέγγισιν τὰ ἀναγκαῖα ἐξόδα ὡς πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις μιᾶς οἴας δῆποτε ἐγκαθιδρύσεως, οὐδεμία ἀνθρωπίνη δύναμις δύναται νὰ τὰς ἀποφύγῃ, χωρὶς νὰ χαλαρώσῃ

ἢ νὰ καταστήσῃ ἀνεπαρκῆ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἐγκαθιδρύσεως. Ἐπομένως ἢ πρέπει νὰ εὐρεθῶσιν αἱ δαπάναι αὗται, ἢ, ἂν δὲν δυνάμεθα νὰ τὰς πορισθῶμεν, πρέπει νὰ ἐλαττώσωμεν τὰς ἀπαιτήσεις μας ἀναλόγως τῶν ὅσα δυνάμεθα νὰ δαπανήσωμεν.

Ἡ Κυβέρνησις οὐδὲν ἄλλο εἶναι, εἰμὴ διεύθυνσίς τις τῶν γενικῶν συμφερόντων τοῦ κράτους· ἐπομένως, ὡς πᾶσα ἄλλη βιομηχανικὴ διεύθυνσις, ἀπαιτεῖ ἀναλόγους τῶν ἀπαιτήσεων τῆς καὶ τῆς φύσεώς τῆς θυσίας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς τῆς. Βεβαίως ἡ οἰκονομία πρέπει νὰ δεσπόζῃ εἰς τὴν κατάρτισίν τῆς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ἐκ φειδωλίας ἀτέλεια, ἥτις καθιστᾷ τὴν διεύθυνσιν ἀνεπαρκῆ καὶ τὴν ἐνέργειάν τῆς πάντοτε ἐπιζήμιον. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἡ οἰκονομία εἶναι ἀκρισία, ὅταν ἐπιζημίως ἐφαρμόζεται, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν χάνει τις τὸ πέταλον διὰ τὸ καρφί. Ὅθεν ἡ πρώτη πρᾶξις τοῦ συστήνοντος διεύθυνσιν τινα ἢ καὶ τοῦ ἐπιθυμοῦντος τὴν βελτίωσιν τῶν κακῶς κειμένων ἐν συστηθείσῃ ἤδη, εἶναι νὰ ἐξετάσῃ κάλλιον τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιχειρήσεως, ὑπὲρ τῆς ὁποίας συνεστήθη ἢ διεύθυνσις, καὶ νὰ καθυποβληθῇ εἰς τὰς ἀναγκαίας ὑπὲρ αὐτῆς δαπάνας, εἰδὲ, ἐπαναλαμβάνω, καὶ δὲν ἔχει τοὺς ἀναγκαίους πρὸς τοῦτο πόρους, τὸν συμφέρει νὰ ἐλαττώσῃ τὰς προθέσεις τοῦ ἀναλόγως τῶν πόρων αὐτοῦ· ἄλλως χρονοτριβεῖ ἐπιζήμιως. Π. χ. ἂν ἡ Ἑλλάς παρητεῖτο τῆς ἰδέας τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἐξωτερικῆς ἀσφαλείας καὶ τοῦ μέλλοντός τῆς, καταλείπουσα ταῦτα εἰς τὴν θεῖαν ἀρωγὴν, δὲν ἐπεθύμει δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰμὴ εὐνομίαν καὶ τάξιν πρὸς μόνην ὑλικὴν αὐτῆς ἀνάπτυξιν, ἠδύνατό τις νὰ διοικήσῃ ἐπιτυχέστατα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὴν χώραν μὲ τὸ τρίτον τῆς νῦν δαπάνης. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὅμως αἱ πρὸς συγκρότησιν καὶ διατήρησιν τῆς νῦν Βουλῆς δαπάναι θὰ ἐξέλειπον. Ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης θὰ ἀντικαθίστατο ἀπὸ περιωρισμένον τινα

ἀριθμὸν χωροφυλάκων καὶ ἀστυνομικῶν κλητῆρων καὶ ἀπότινας κατὰ θαλάσσαν ἀκταιωρούς. Οἱ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι θὰ ἦσαν μέχρι τινὸς καὶ δικαστικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν τῆς Κεντρικῆς Κυβερνήσεως, καὶ αὐτῆς ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον κατηρτισμένης. Δήμαρχοι διωρισμένοι εἰς εὐρύτερας περιφερείας, ἔχοντες ἀνὰ ἓνα πάρεδρον εἰς ἕκαστον χωρίον, θὰ ἐξετέλουσαν τὰς διαταγὰς ἀνωτέρου τινὸς διοικητοῦ καὶ θὰ εἰσέπραττον τοὺς σχετικῶς ἐλαφροὺς φόρους, δικάζοντες ὡς εἰρηνοδίκαι καὶ πλημμελειοδίκαι, καὶ θὰ διεύθυνον καὶ τὴν τοῦ δήμου ἀστυνομίαν. Ὀλίγιστα δικαστήρια καὶ δημόσια ἔργα. Διδάσκαλοι, κληρὸς, κτλ. ἐκμισθούμενα ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς οἱ ἱατροὶ καὶ οἱ δικηγόροι· οὐδεμία ἐξωτερικὴ παράστασις. Εἰς τοιοῦτον δὲ πολίτευμα δὲν ἤθελεν ὑπάρχει ἀνάγκη, εἰμὴ ἐλαχίστης δημοσίας πίστεως, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐν χρήσει Κυβερνητικῆς δαπάνης. Ἴδου Κυβέρνησις, ἥτις κατὰ τὴν ἰδέαν μου, ὡς ἐκ τῶν παραδειγμάτων ἅτινα εἶδον, δὲν πιστεύω, καὶ ὀλίγον σπάταλος οὖσα, νὰ ἔχῃ ἀνάγκην δαπάνης πλειοτέρων τῶν 12, τὸ πολὺ 14 ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

(ἀκολουθεῖ)

Εισαγωγή τοῦ μαθήματος τῆς πολεμικῆς ἐπιστήμης

ὑπὸ Κ. Α. Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ,

ὑπολοχαγοῦ τοῦ πυροβολικοῦ καὶ καθηγητοῦ ἐν τῇ Στρατιωτ. Σχολῇ.

Πᾶσα ἐπιστήμη, ἵνα ἐπαξίως φέρῃ τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην, πρέπει νὰ περικλείῃ ἐν ἑαυτῇ ἀλήθειάν τινα, ἧς τὰ ἀποτελέσματα, στηριζόμενα ἐπὶ ἠθικῆς τιнос ἀρχῆς, συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω τῆς κοινωνίας ἐπίδοσιν, ἥτοι ἐπὶ τὴν πρόοδον αὐτῆς. Ἀνάγκη λοιπὸν ἡ ἀληθῆς ἐπιστήμη νὰ ἔχῃ καὶ τὴν φιλοσοφικὴν αὐτῆς ἀρχήν. Ὡς ἐπὶ τοιούτων ἀρχῶν ἐρεῖδομένη ἡ ἐπιστήμη τοῦ πολέμου, ἧς τὰς ἐποχὰς καὶ περιόδους κατὰ τὸ πᾶρόν ἔτος θέλομεν διαδράμει, δεόν πρὸ παντός ἄλλου νὰ ἀποδειχθῇ, τίς ἡ κοινωνικὴ ἀνάγκη ἡ παραγαγοῦσα αὐτὴν καὶ ποῖα τὰ ἠθικὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς.

Βεβαίως, ἂν ὄχι ἄλλο, θὰ ἦτο τὰ μάλιστα ἐξευτελιστικὸν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην γενεάν, ἂν τὴν παραγωγὸν τῆς πολεμικῆς ἐπιστήμης ἀνάγκην ἀπέδιδέ τις εἰς οἶονεῖ ἔμφυτόν τινα κλίσιν καὶ βροπὴν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ αἷμα καὶ τὴν σφαγὴν, ὡς στοιχεῖα, οὕτως εἰπεῖν, ζωτικὰ τῆς ἐπὶ τῆς γῆς περαιτέρω διαμονῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Μακρὰν ὄντες τοιαύτης, ὅσω ἀδίκου καὶ βίζοσπαστικῆς, τόσω ἀλόγου καὶ ἀμάθειαν ἐξελεγχούσης θεωρίας, φρονοῦμεν ὅτι ἡ πολεμικὴ ἐπιστήμη αὐτὴ πρώτη ἔργα καλῆς τροφοῦ ἐκπληροῦσα προήσπισε τὸν ἀδύνατον καὶ ἀσθενῆ ἄνθρωπον κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἐμφάνισιν.

Αἱ ἀρχέγονοι κοινωνίαι εἰς αὐτῆς κατὰ πρῶτον τοὺς βω-

μοὺς ἔθυσαν, εἰς αὐτῆς τὰ γόνατα κατὰ πρῶτον ἀφιέρωσαν πᾶν ὅ,τι ἱερὸν καὶ τιμαλφές εἶχον, τὴν ζωὴν των, τοὺς υἱοὺς των, τὴν εὐδαιμονίαν των, τὴν ἐλευθερίαν των. Ὁ ἀρχαῖος ἄνθρωπος ἦτο κατὰ πρῶτον στρατιώτης καὶ ἔπειτα πολίτης· ἢ κάλλιον εἰπεῖν, αἱ δύο αὗται ἔννοιαι, αἱ τὴν σήμερον τοσοῦτον ἀπ' ἀλλήλων διακεχωρισμένα, ἦσαν μία συμπαγῆς, συμπεφυρμένη καὶ συναυξανομένη, μὴ ἐννοουμένη τῆς ἐτέρας ἐλλειπούσης. Ἡ σοφία συνυπῆρχε μετὰ τοῦ πολέμου. Ἡ Ἄθηνᾶ ἐφόρει περικεφαλαίαν καὶ ἐπάλλε δόρυ. Σαφέστατον παράδειγμα ἔστω ἡ πολιτεία τῆς Σπάρτης, τῆς ὁποίας τὴν κοινωνίαν οὐδεὶς σφάλλων δύναται νὰ ὀνομάσῃ στρατόπεδον.

Κοινωνικὴ λοιπὸν ἀνάγκη, ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου, τῆς εὐζωίας καὶ εὐδαιμονίας αὐτοῦ, ἀνάγκη τῆς πραγματώσεως τοῦ τελικοῦ αὐτοῦ αἰτίου, ἰδοὺ τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος.

Ἡ πολεμικὴ ἐπιστήμη συνδέεται οὐσιωδῶς μετὰ τῆς ἱστορίας τοῦ πολέμου, οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ ἐκμάθῃ αὐτὴν ἄνευ τῆς ἐντελοῦς γνώσεως τῆς ἱστορίας τῶν πολέμων.

Ἰδοὺ περὶ τούτου τί λέγει ὁ ἐξοχώτερος τῶν στρατιωτικῶν ἀνδρῶν Ναπολέον ὁ Α' εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του·

«Ὀκτάκις ἐξεστράτευσεν ὁ Ἀλέξανδρος· 17κις ὁ Ἀννίθας· ἅπαξ εἰς Ἰσπανίαν, 15κις εἰς Ἰταλίαν καὶ ἅπαξ εἰς Ἀφρικὴν· 15κις ὁ Καῖσαρ· 8κις κατὰ τῶν Γαλατῶν, καὶ 5κις κατὰ τῶν λεγεῶνων τοῦ Πομπηίου· τρίς ὁ Γουστάβος· Ἀδόλφος· 18κις ὁ Γουρέννος· τρίς καὶ δεκάκις ὁ πρίγκηψ· Εὐγένιος τῆς Σαβοῦας· 11κις ὁ Φριδερίκος· εἰς Βοεμίαν, πῆς Σιλεσίαν καὶ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἑλβα. Ἡ ἱστορία τῶν 83 τούτων ἐστρατειῶν, γενομένη μετὰ φροντίδος, ἔσται πραγματεία πλήρης τῆς ἐπιστήμης τοῦ πολέμου».

Ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἀντικειμένου ὁ στρατάρχης τῆς Γαλλίας

Couvion Saint-Cyr, ὁ ἀνάμορφωτὴς, οὕτως εἶπεῖν, καὶ διδάσκαλος τοῦ στρατοῦ τῆς Γαλλίας, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἅπανσα ἡ Εὐρώπη ὀφείλει τὸν περὶ καταστάσεως καὶ προαγωγῆς τῶν ἀξιωματικῶν νόμον, καὶ ἐν γένει ὅλους τοὺς κανονισμοὺς τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας καὶ τῶν γυμνασίων τῶν διαφόρων ὅπλων, ὁ στρατάρχης οὗτος λέγει· «Μόνον δι' ἐμβριθοῦς μελλέτης τῆς ἱστορίας τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, καὶ ἰδίως »τῶν νεωτέρων», τουτέστιν ἐπὶ τῆς βασιλείας Λουδοβίκου ΙΔ', »Φριδερίκου καὶ τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας καὶ αὐτοκρατορίας, δύναται ὁ στρατιωτικὸς νὰ μορφωθῇ εἰς τὴν πολεμικὴν ἐπιστήμην».

Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι, κατὰ τὸν Ναπολέοντα καὶ τὸν Couvion Saint-Cyr, πρὸς δὲ καὶ κατὰ τὴν γνώμην πλείστων ἄλλων συγγραφέων, ἵνα ἀποκτήσῃ τις ἀληθῆ στρατιωτικὴν ἐκπαίδευσιν, δεόν νὰ σπουδάσῃ μετὰ φροντίδος καὶ ἐμβριθείας μεγάλου ἀριθμὸν ἐκστρατειῶν καὶ μαχῶν, ἰδίως δὲ τὰς ὑπὸ μεγαλεπηβόλων στρατηγῶν διεξαχθείσας.

Ἡ ἱστορία τοῦ πολέμου διαιρεῖται εἰς δύο μεγάλας ἐποχάς. Καὶ ἡ μὲν πρώτη περιλαμβάνει τοὺς τριάκοντα παρελθόντας αἰῶνας μέχρι τῆς ἐφευρέσεως τῶν πυροβόλων ὅπλων, ἡ δὲ δευτέρα ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως αὐτῶν μέχρι τοῦ νῦν. Ἐκάστη τῶν ἐποχῶν τούτων ὑποδιαιρεῖται εἰς τρεῖς περιόδους· καὶ ἡ μὲν πρώτη περιλαμβάνει τὴν Ἑλληνικὴν, τὴν Ῥωμαϊκὴν, καὶ τὴν τοῦ μεσαιῶνος· ἡ δὲ δευτέρα περιλαμβάνει

1) τὴν περίοδον τῆς ἀναγεννήσεως (période de renaissance), τουτέστι τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν κατὰ πρῶτον ἐπὶ τῶν πεδίων τῶν μαχῶν ἐφάνησαν τὰ πυροβόλα ὅπλα ὑπὸ ἀτελὲς σχῆμα.

2) τὴν περίοδον τῆς μεταβάσεως (période de transition), δηλ. ἐπὶ Ἐρρίκου Δ' καὶ Γουστάβου Ἀδόλφου, ἐποχὴν τοῦ

τριάκονταετοῦς πολέμου μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 17 αἰῶνος, ἐν ᾧ τὰ πυροβόλα ὅπλα κατὰ μικρὸν ἐτελειοποιοῦντο, ἀποκαθιστάμενα φορητά.

3) τὴν νέαν περίοδον, δηλ. ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐφευρέσεως τῆς λόγχης, περίοδον περιλαμβάνουσιν τοὺς τελευταίους πολέμους Λουδοβίκου ΙΔ', Φριδερίκου, τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας καὶ Αὐτοκρατορίας μέχρι τοῦ νῦν.

Διατρέξωμεν ἤδη ἐν συντόμῳ τὰς δύο μεγάλας ἐποχὰς καὶ εἰς περιόδους.

Πρώτη περίοδος. Ἡ ἱστορία τῆς πολεμικῆς ἐπιστήμης ἀρχεται μετὰ τῆς ἱστορίας τῶν ἀνθρώπων. Ἐπὶ βαρβάρων ἡ πολεμικὴ ἐπιστήμη συνίστατο εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς χρήσεως βαναύσων τινῶν ὅπλων καὶ εἰς τὴν γνῶσιν στρατηγημάτων τινῶν, ὁμοίων τῶν παρὰ τοῖς σήμερον Ἴνδοῖς. Προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ ἐπιστήμη τοῦ πολέμου ἐπροώδευε μετὰ τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ οἱ πρῶτοι λαοὶ, ὧν ἡ Ἱστορία κατέλιπεν ἐνθύμησιν τινα, εἶνε οἱ Μῆδοι, οἱ Ἀσσύριοι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι.

Ἀπαντῶμεν, ἀναγινώσκοντες τὰς πρώτας σελίδας τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, τὴν πολεμικὴν ἐπιστήμην· καὶ ὁ μὲν Ὅμηρος περιγράφει τὸν πῆλεμον τῆς Τροίας, ὁ δὲ Αἰσχύλος τῶν Θηβῶν. Ἀκολούθως ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Θουκυδίδης, καὶ ὁ Ξενοφῶν μᾶς δίδουσι λεπτομερεῖς πληροφορίας ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν θεσμῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι ἡ Ἑλλὰς, ἡ μήτηρ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἐπέπρωτο νὰ θέσῃ καὶ τὰς πρώτας βάσεις τῆς πολεμικῆς ἐπιστήμης. Μετὰ τὴν αὐτὴν τελειοποίησιν τῆς πολεμικῆς ἐπιστήμης εἰς διάστημα τοσοῦτων παρελθόντων αἰῶνων, καθ' οὓς τὰ μέσα τῶν πολέμων ἐπὶ τοσοῦτον ἠϋξήθησαν καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποίων τοσοῦτοι ἀνεφάνησαν ἔξοχοι πολεμικοὶ ἄνδρες, ἐπενεγκόντες τροποποιή-

σεις εἰς τε τὸν ὀπλισμὸν τῶν στρατῶν ὡς καὶ εἰς τὴν τακτικὴν αὐτῶν, καθ' ἕλα ταῦτα ὅμως οὐ μόνον δὲν ἠδυνήθησαν νὰ καταργήσωσι τὸν λοξὴν τοῦ Ἐπαμινώνδου τάξιν, ἀλλὰ τοῦναντίον βλέπομεν αὐτὴν μέχρι τοῦδε κατέχουσαν ἐπίσημον ἐν τῇ Τακτικῇ θέσιν καὶ βάσιν οὔσαν μάλιστα τῆς ἐπιτυχίας τῶν νικῶν.

Δευτέρα περίοδος. Τοὺς Ἕλληνας διεδέχθησαν οἱ Ῥωμαῖοι, οἵτινες ἀρκούντως ἐτελειοποίησαν τὴν πολεμικὴν ἐπιστήμην.

Τρίτη περίοδος. Εἰσερχόμεθα ἤδη εἰς τὴν περίοδον τοῦ μεσαιῶνος, περίοδον ἀναρχίας, σκότους καὶ παρακμῆς, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 5—14 αἰῶνος.

Ἡ πολεμικὴ ἐπιστήμη ἐξήφανίσθη μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Οἱ Φράγγοι, καὶ ἰδίως οἱ Γαλάται, ὀφείλουσι τὰς νίκας αὐτῶν εἰς τὴν τόλμην καὶ τὸ ὀρητικὸν των, ἰδίως δὲ εἰς τὴν δειλίαν τῶν Ῥωμαίων τῆς παρακμῆς.

Δευτέρα ἐποχή.

Ἡ δευτέρα ἐποχὴ τῆς πολεμικῆς ἐπιστήμης ἀρχεται περὶ τὰ μέσα τοῦ 11. αἰῶνος, τουτέστι μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς πυρίτιδος.

Πρώτη περίοδος. Ἡ περίοδος αὕτη καλεῖται ἢ τῆς ἀναγεννήσεως, διὰ τε τὴν πολεμικὴν ἐπιστήμην καὶ τὰς τέχνας. Εἶναι δὲ οὐ μόνον ἡ ἐποχὴ τῆς ἐφευρέσεως τῆς πυρίτιδος, ἀλλὰ καὶ τῆς πυξίδος καὶ τυπογραφίας, ἅτινα συνετέλεσαν μεγάλως εἰς τὸν πολιτισμὸν τῶν λαῶν, καὶ κατὰ συνέπειαν εἰς τὴν πρόοδον τῆς πολεμικῆς ἐπιστήμης. Ἡ περίοδος αὕτη εἶνε σπουδαία, διότι ἐν ταύτῃ ἀνεγεννήθη τὸ πεζικόν. Ἡ ἀναγέννησις αὕτη παρατηρεῖται κατὰ πρῶτον εἰς Σουηδίαν, εἰς Ὁλλανδίαν, εἰς τὰς ἐλευθέρους πόλεις τῆς Γερμανίας καὶ εἰς Ἰταλίαν, ἐνθα τὸ πεζικὸν ὀπλισθὲν μὲ τουργία, κατέστη ἡ

σπουδαιότερα ἀξίωμαχος δύναμις. Ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ παρατηροῦμεν, ὅτι στρατιωτικοὶ ὀργανισμοὶ τακτικώτεροι καὶ σφώτεροι διεδέχθησαν τὸ Φεουδαλικὸν σύστημα.

Κατὰ τὸ 1445 Κάρολος ὁ Ζ' ὀργανίζει τὸν πρῶτον μόνιμον στρατὸν μετὰ μικρὰν δ' ὕστερον Κάρολος ὁ Η' εἰσερχεται εἰς Ῥώμην, ἡγεμὼν στρατοῦ καλῶς ὀργανισμένου καὶ ἐφωδιασμένου μετὰ πυροβολικοῦ, προξενουῦντος τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν τρόμον εἰς τὴν Ἰταλίαν. Τὸ πυροβολικὸν τοῦτο συνέκειτο ἐκ 30 ὀρειχαλκίων πυροβόλων καὶ ἐκ μακρῶν τικῶν κολουβρίων. Παρατηρητέον δὲ, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ πυροβολικὸν κατεῖχε μεγάλην σπουδαιότητα, καθότι Κάρολος ὁ Ζ' περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀνακτᾷ διὰ τῶν πυροβόλων τοῦ Jean Bureau πόλεις τινὰς ἐκ τῶν Ἀγγλων. Κάρολος ὁ Τρομερὸς σύρει εἰς τὰς ἐκστρατείας του μέγαλον ἀριθμὸν κανονίων καὶ βομβάρδων. Ἴδου τί λέγει ὁ ἱστορικὸς Villani, ὁμιλῶν περὶ τῆς χρήσεως τοῦ πυροβολικοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην· «ὁ Θεὸς ἐκεραυνοβόλει τοὺς ἀνθρώπους φονεύων κατὰ μυριάδας καὶ ἐξιππάζων τοὺς ἵππους.» Τὰ βλήματα, ἔχοντα μεγάλην δύναμιν εἰσόδσεως καὶ ριπτόμενα μακρόθεν κατὰ τῶν πυκνῶν μεσαιωνικῶν τάξεων, δὲν ἠδύναντο, εἰμὴ νὰ μεταβάλλωσι τὴν τακτικὴν τοῦ πεζικοῦ, καταργουμένων τῶν πυκνῶν τάξεων. Ἡ ἕνεκα ὅμως τῆς ἐφευρέσεως ταύτης ἐπέλθοῦσα ἐπανάστασις εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ πολέμου ἐπῆλθε λίαν βραδέως. Εἷς αἰὼν σχεδὸν παρήλθε, μέχρις οὔ τὸ πυροβολικὸν ἀποκτήσῃ εὐκνησίαν τινὰ· βλέπομεν δὲ ὅτι ἐπὶ Φραγκίσκου τοῦ Α' τὸ πυροβολικὸν ἠκολούθει τόσον δυσκόλως τοὺς στρατοὺς καὶ ἦτο τόσον ἐπουσιῶδες ὄπλον τῶν μαχῶν, ὥστε τὸ πεζικὸν διετῆρει εἰσέτι τὴν τακτικὴν τοῦ μεσαιῶνος καὶ παρετάσσετο μὲ πλήρη τετράγωνα κατέναντι τῶν πυροβόλων τοῦ Marignan. Τὸ πυροβολικὸν τοῦτο, ἂν καὶ

βαρὺ καὶ δυσκίνητον, ἦτο ὁμως φοβερὸν κατὰ τῆς σιδηροφράκτου μεσαιωνικῆς χωροφυλακῆς, ἡ ὁποία ἐν πρώτοις δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ πῶς εἰς μηδαμινὸς ἄνθρωπος, ἄνευ θώρακος καὶ λοιπῶν ἀμυντηρίων ὅπλων, εἶχε τὴν τόλμην νὰ ῥίπτῃ εἰς ἀπόστασιν πολλῶν ἑκατοντάδων βημάτων κατὰ εὐγενῶν ἵπποτων, καταφρονούντων πάντα μὴ φέροντα ὁμοίους τίτλους καὶ ὄπλισμόν· ἀλλ' ὁμως τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐνήργει εἰς τρόπον, ὥστε ἡ πρὸς πόλεμον κλίσις των νὰ ἐλαττοῦται, διότι ζῶντες βίον ὀκνηρὸν δὲν ἐδείκνυον τὴν ἐλαχίστην προθυμίαν νὰ οἰκειωθῶσι μὲ τὴν νέαν διδασκαλίαν τῶν ὅπλων. (ἀκολουθεῖ)